

THE DUTCH DICKENSIAN

Volume XXIX, winter 2009, No 69.

**The Dutch Dickensian is een uitgave van
The Haarlem Branch of the Dickens Fellowship**

ISSN 0167-8388

COLOFON

The Dutch Dickensian is het officiële tijdschrift van the **Haarlem Branch**.

De Haarlem Branch ,opgericht in 1956, is Branch 142 van The Dickens Fellowship.

Secretariaat van de Haarlem Branch:

Mr. Pieter de Groot, Kanaaldijk 81, 1454 AC, Watergang.

De contributie voor lidmaatschap van de Haarlem Branch bedraagt voor 2010 €25,- ; een familie lidmaatschap bedraagt €35,-. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Van de bezorging.

Leden van de Haarlem Branch kunnen The Dutch Dickensian ter vergadering uitgereikt krijgen.

Bezorging per post, aan het huisadres, voor leden van de Haarlem Branch, bedraagt €7,50, te voldoen vóór 1 februari van het lopende verenigingsjaar.

Voor niet leden van de Haarlem Branch bestaat de mogelijkheid om zich voor €17,50 jaarlijks, te voldoen vóór 1 februari van het lopende verenigingsjaar, te abonneren op The Dutch Dickensian. De bezorging geschiedt dan per post aan het opgegeven adres.

Voor bezorging aan huis of opgegeven adres dient het benodigde bedrag bijtijds over te worden gemaakt op bankrekening ABNAMRO 432147330 ten name van dhr. A.V.Vroom, Finsterwolde.

Correspondentie adres voor de bezorging per post: A. V. Vroom, Goldhoorn 17, 9684 XP Finsterwolde.

Vervolg aan de andere binnenzijde omslag.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	111
Van de Redactie.....	112
Van de Voorzitter.....	114
Van de Secretaris.....	115
Martin Chuzzlewit: een contractueel succes, een mislukte Uitgave door Martijn David.....	119
De Amerikaanse passages uit “Martin Chuzzlewit” door Paul Ferdinandusse.....	124
Charles Dickens by Michael Slater: The Great Controller..	133
Waarom zeurt iedereen altijd zo over The Old Curiosity Shop door Karla Boschma.....	137
Waarom ik niet van The Old Curiosity Shop houd door Guus de Landtseer.....	137
1840: The Old Curiosity Shop door Ton Vroom.....	141
Oplossing puzzel nummer 68.....	161
Brief van een Lezeres.....	161
De WDL op excursie.....	162

Van de Redactie.

Voor u ligt het laatste proefnummer op A5 formaat. In het nieuwe jaar zal dat het vaste formaat van The Dutch Dickensian worden. Het huidige nummer verschijnt onder ISSN en dat zal in de toekomst het geval blijven. Waarheidshalve dient gezegd te worden: wéér onder ISSN. Op de een of andere manier is dat in de negentiger jaren van de vorige eeuw in onbruik geraakt maar het is nu officieel terug: ISSN 0167-8388.

Ook over dit nummer wordt u gevraagd commentaar op inhoud en presentatie door te geven aan de redactie middels een bericht op thedutchdickensian@gmail.com, uiteraard ook als het u naar de zin is.

Wellicht dat u bij het lezen van deze Dutch Dickensian een aha! Erlebnis krijgt, dat is dan volstrekt correct. Door een fout van de redactie is in het vorig nummer een artikel niet correct gepubliceerd, onze excuses daarvoor en het zal nooit meer gebeuren.

Vanaf 2010 bestaat de mogelijkheid om The Dutch Dickensian thuis gestuurd te krijgen, voor de wijze hoe u dat kunt regelen gelieve u het COLOFON goed te lezen.

Het zal u ook opvallen dat deze Dutch Dickensian iets dikker is dan te doen gebruikelijk. De reden daarvoor is gelegen in het materiaal dat beschikbaar kwam naar aanleiding van het Book of Study 2009: The Old Curiosity Shop. 2010 zal een mooi jaar worden, immers the Book of Study 2010 is The Pickwick Papers.

De redactie is met het bestuur overeengekomen dat The Dutch Dickensian vier maal zal uitkomen in 2010. Denk aan de volgende data:

Voorjaarnummer: 31 januari sluiting datum inzenden kopij;

Zomernummer: 2 mei sluiting datum inzenden kopij;

Herfst nummer: 5 september sluiting datum inzenden kopij;

Winter nummer: 28 november sluiting datum inzenden kopij.

Plum or Christmas Pudding

After: *A Christmas Pudding*, from The Christmas Number, Household Words, A Weekly Journal conducted by Charles Dickens, Saturday, December 21, 1850.

The story tells us a discussion between Mr. Oldknow and his wife, after the children had gone to bed on Christmas Eve.

“A Pound Christmas Pudding”

“One pound raisins; one pound currents; one pound suet; one pound bread-crumbs; quarter pound orange peel; two ounces citron peel; two ounces lemon peel; one nutmeg; one teaspoonful powdered ginger; one teaspoonful

powdered cinnamon; one wine-glassful brandy; seven eggs; one teaspoonful salt; quarter pound raw sugar; milk enough to liquefy the mass if the eggs and brandy be not sufficient for this purpose.”

“Mrs Oldknow then lifted a cloth off a vast earthen pan, and behold! A rich, semi liquefied mass, speckled throughout with plums and currents, presented itself to her husband’s view. He was content. He learnt that at the peep of dawn the copper-fire would be lighted, and the fruity treasure would be divided in several portions.... In pudding-cloth”

Some interesting points:

First: the pudding is made, stirred for more than an hour, on Christmas Eve, cooked on Christmas morning and eat on Christmas day. Look also in Sketches by Boz, A Christmas Dinner: “On Christmas-eve, grandmamma is always in excellent spirits, and after employing all the children, during the day, in stoning the plums and all that, insists regularly every year on uncle George coming down into the kitchen, taking off his coat, and stirring the pudding for half an hour or so, which uncle George good-humouredly does to the vociferous delight of the children and servants;”.

Second: the pudding is cooked in a cloth, as is used by the wife of Bob Cratchit, described in A Christmas Carol; (of course you can use a mould, if that will be the case, operate as follows. Make breadcrumbs from absolutely dry bread or biscuit rusk, warm the mould slightly, butter it very carefully with a brush, put the breadcrumbs in the buttered mould and shake, the buttered surface had to be covered everywhere with crumbs. The reason for the crumbs is to facilitate the coming, shaking out of the pudding.

Third: as a Dutchman you have to realize that “plum” does not mean “Prune” but is the name for the dark currents or raisins which are showing themselves on the surface;

Fourth: if there was some brandy left that would be used to ignite the pudding;

Fifth: this pudding was cooked for NINE hours!

When the pudding has been cooked AU BAIN MARIE for a minimum of six hours you have to let it cool in the water. If suet is difficult to get, you can use butter but less then the weight of the suet.

And of course the proof of the pudding is the eating as Lady Maria Clutterbuck told her guests when they had plum pudding for dessert.

So there is hope for all of us who have not yet made their Christmas Pudding, good luck and of course to all our readers:

A merry Christmas & a happy New Year!

Geachte Dutch Dickensians,

Charles Dickens kon niet schrijven! Dit is geen persoonlijke mening, maar een algemeen aanvaarde norm. Neem nu deze passage:

'Fog everywhere. Fog up the river, where it flows among green aits and meadows; fog down the river, where it rolls defiled among the tiers of shipping, and the waterside pollution of a great (and dirty) city. Fog on the Essex marshes, fog on the Kentish heights. Fog creeping into the cabooses of collier-brigs; fog lying out in the yards, and hovering in the rigging of great ships...Fog in the yes and throats of ancient Greenwich pensioners,...'

Had Dickens deze woorden gebruikt om zijn A-levels te halen, zijn officiële A-level Higher English, dan had een speciaal voor dit examen ontworpen computerprogramma zijn prestaties als 'below average' beoordeeld vanwege zijn 'repetitive use of words'.

Churchill mocht blij zijn dat hij zijn fameuze woorden 'we shall fight on the seas and oceans, we shall fight with growing confidence and growing strength in the air, we shall defend our island, whatever the cost may be, we shall fight on the beaches, we shall fight on the landing grounds, we shall fight in the fields and in the streets, we shall fight in the hills; we shall never surrender...' pas in juni 1940 uitsprak en niet nu zou gebruiken voor zijn examen.

Ook John Donne's woorden 'No man is an island' kunnen beter niet geciteerd worden. Het taalgebruik van auteurs zoals William Golding en Ernest Hemingway is van onvoldoende niveau voor een A-level Higher English. Het is allemaal een gevolg van de moderne tijd en het daarbij gepaard gaande voort-schrijdende inzicht. Vroeger keken leraren helemaal zelf examens na, nu doet een computer dat. Die computer maakt gebruik van een programma dat zinsstructuren kan herkennen, en verbeteren. Het programma, geloof het of niet, is al in gebruik in Amerika (het land waar Dickens zo treffend over schreef in o.a. Martin Chuzzlewit) en ook in Engeland wordt er mee geëxperimenteerd. Mijn eigen eenvoudige word-programma kent de woorden 'Charles' en 'Dickens' niet. Voor Charles geeft het programma alternatieven als 'Charges', 'Charmes' en 'Chalets', bij 'Dickens' suggereert het onder andere 'Diakens', 'Dikken' en 'Tickets'.

Ik hoop dat u allen in 2010 in goede gezondheid veel Engels van inferieur gehalte zal mogen lezen. Voor hen die het nog niet gelezen hebben: de prachtige biografie van Michael Slater, eenvoudig getiteld 'Charles Dickens' staat vol van dit soort taalgebruik.

Zelf vind ik 'De beste wensen' inferieur Nederlands, maar dat neemt niet weg dat ik iedereen een mooi 2010 toewens.

Martijn David, uw President.

Kort verslag van de 221ste vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch.

In een explosief Kraantje Lek verzamelden zich 32 leden. Het tuighuis, waar wij doorgaans zitten, is in gebruik gegeven aan een grote groep die persé vandaag een feestje wilden vieren en dus zitten wij in de aanzienlijk kleinere jachtkamer. Deze is zo vol dat de gerant weigert de deur te sluiten uit vrees deze straks niet meer open te krijgen. Gelukkig hebben wij een aantal afmeldingen wegens de griep.

De president heet ons allen welkom en stelt dat de opkomst meer dan overweldigend is. Hij memoreert ons lid Cornelis Simon die onlangs is overleden.

De secretaris deelt mee dat de heer Rijntjes heeft opgezegd en ook dat er vandaag geen quiz is over ons Book of Study. Verder heeft hij nog wat oude foto's meegenomen waarop een bijeenkomst van de Haarlem Branch uit vervlogen tijden. Maar omdat er in Kraantje Lek nooit iets veranderd is blijft de achtergrond zeer herkenbaar.

De penningmeester spreekt van een woest plan om The Dutch Dickensian te digitaliseren en on-line te zetten. Hij vraagt zich af wie er bezwaar heeft dat zijn of haar bijdrage aan ons blad digitaal verschijnt. (zie ook de oproep op de volgende bladzijde).

De editors melden een nieuw nummer van The Dutch Dickensian en hebben ook nog een grote voorraad van het vorige nummer meegenomen want de opkomst in Veenhuizen was matig te noemen, hoewel het verslag de thuisblijvers een totaal andere indruk gaf.

Dan geeft de president het woord aan de spreker. Dr. Wim Tigges dankt voor uitnodiging.

De subtitel uit zijn lezing, "When found make a note of" is een citaat uit Dombey and Son, waarmee Captain Cuttle steeds weer zijn toehoorders aanmoedigt tot het maken van een mentale aantekening.

Tigges stelt dat Dickens schrijfstijl van een stilistisch meesterschap getuigd. Zijn personages hebben bijna allemaal een mythische uitstraling. Het mogen dan vaak overdreven types zijn, juist overdreven types herken je beter in het dagelijks leven. Als voorbeeld geeft hij ondermeer dat van de TV psycholoog Dr. Phil, iemand die zo uit een roman van Dickens zou kunnen zijn ontsnapt. Maar niet alleen in de beschrijving van personages komt Dickens tot een ijz meesterschap; ook de beschrijving van straten, steden, etc. zijn van grote klasse. Het is daarbij goed op de details te letten want Dickens gebruikt niet zomaar woorden. Als bijvoorbeeld in Great Expectations de voormalige smidsjongen Pip naar Londen gaat om een gentleman te worden, dan arriveert hij in Smithfield en gaat vandaar naar Hammersmith.

De taal die Dickens gebruikt blijft ook hangen, want wie herinnert zich niet de one-liners: "Please sir, I want some more", "Old Marley was dead as a doornail", etc.

Ook aan de personages die slechts een kleine rol in de verhalen spelen en soms zelfs maar eenmalig optreden, besteedt Dickens veel aandacht. Spreker geeft als voorbeeld de persoon van Tamaroo, in Martin Chuzzlewit. "She was chiefly remarkable for a total absence of all comprehension upon every subject whatever".

Ook het personage van Old Mr. Nandy, in Little Dorrit, wordt door Dickens heel sterk neergezet. De passage is door Dickens vooral satirisch bedoeld wat ondermeer blijkt uit het gebruik van het woord "Legal Retreat" in plaats van "Workhouse". Het is niet de eerste keer dat Dickens de situatie van de paupers op een satirische wijze beschreef.

Als voorbeeld hoe sterk Dickens oog had voor details geldt ook uit een passage uit The Old Curiosity Shop waarin de behandeling van de kleine bediende (The Marchioness) wordt beschreven. In deze passage klopt echt ieder woord en elke vergelijking, zo stelt Tigges. Hij vindt dit een van de beste passages uit de literatuur en kan er soms emotioneel van worden. Ook al omdat het over het onderwerp kindermishandeling gaat, iets wat nog steeds actueel is.

Tot slot maakt Tigges nog een vergelijking tussen Dickens, Shakespeare and Chaucer. Alle drie waren dit schrijvers die een breed publiek bereikten en die allen in staat waren in hun werk de spanning te verhogen en verlagen. En ook nog in een stijl die het volk aansprak.

En toen waren er vragen.

Mevrouw Vroom vraagt naar de betekenis van Stonehenge in de passage uit de Old Curiosity Shop. Spreker antwoordt dat het gebruik van deze vergelijking nog meer kracht geeft aan de tekst.

De heer Vroom (geen familie, anders zou het te gek worden) doet alsof hij een vraag heeft maar promoot het nemen van een abonnement op The Dutch Dickensian.

Waarna wij aan tafel gaan.

De president vraagt zich af wie The Old Curiosity Shop zou meenemen als hij of zij onverhoopt (of misschien wel gehoopt) naar een onbewoond eiland zou worden verbannen.

De heer Ferdinandusse zegt volmondig ja. Maar ja, die man neemt van alles mee. Hij vindt de sterfscène van Little Nell een prachtige passage en heeft het ook nog over een leeuw die met ontbloot bovenlijf in een museum werd aangetroffen.

De heer Tigges stelt dat The Old Curiosity Shop een onderschat boek is. De thematiek van de aan gokken verslaafde grootvader was een universeel probleem in 1838. Verder adviseert hij ons cribbage te leren spelen.

De heer Vroom vindt het een interessant boek omdat het een vingeroefening is voor Dickens. Als je Little Nel en de grootvader buiten beschouwing laat kan je zelfs van een goed boek spreken. Dickens begon het te schrijven vanuit Master Humphrey's Clock en in die zin is het een omgebouwd boek. Omgedraaid perspectief grijpt altijd aan, zo stelt hij.

Waarop de president de bijeenkomst besluit met de opmerking dat het weer "als vanouds" was en of we bij het weggaan denken aan het afstapje want we zitten in de opkamer en niet in het tuighuis.

Mededelingen:

De datum van de volgende bijeenkomst van de Haarlem Branch is bekend: Zaterdag 13 maart in Kraantje Lek, Overveen, alwaar om 16.00 Ton Vroom een voordracht met lichtbeelden houdt met titel: De betekenis van de illustraties in de Werken van Charles Dickens.

In 2010 nog geen verhoging van de contributie, dus nog steeds: € 25, - per lid en € 35, - voor een paar. Wel heeft de penningmeester de meer onbezorgde leden van het bestuur laten weten dat wij nu interen en dat er in 2011 "iets" moet gebeuren.

Aan acceptgiro kaarten doen wij niet. In het briefhoofd staat het rekeningnummer.

Per 1 januari 2010 kunt u een abonnement via de post op nemen op The Dutch Dickensian. U kunt zich aanmelden bij de redactie:

thedutchdickensian@gmail.com of schriftelijk redactie Goldhoorn 17, 9684 XP, Finsterwolde. Kosten per jaar, voor vier nummers: € 7,50 voor leden en € 17,50 voor niet leden te voldoen op:

bankrekening 432147330 ten name van dhr. A. V. vroom

Oproep

In samenwerking met het Noord Hollands Archief is het bestuur doende om The Dutch Dickensian te digitaliseren en on-line beschikbaar te maken. De wet op de auteursrechten gebiedt ons een uiterste inspanning te doen om allen die bijdragen hebben geleverd middels artikelen, te benaderen met de vraag of zij hiermee akkoord gaan. Vandaar deze oproep. Als dit voor u geldt en u maakt bezwaar, wendt u zich dan tot de secretaris.

London Calling

Op de laatste bijeenkomst van de Dickens Fellowship Council zijn twee nieuwe trustees gekozen. Uit de vier kandidaten had uw secretaris een zorgvuldige keuze gemaakt. Echter vlak voor de bijeenkomst trokken twee kandidaten zich terug zodat er van een echte verkiezing geen sprake meer was. Doorgaans zijn dat berichten die ons vanuit de derde wereld bereiken. Maar goed, gekozen zijn Henry Dickens Hawksley, CBE en Nicola Coates,

BA (Hons) Philosophy, MMedSci, FFPH. Alle achtervoegsels zijn geheel voor rekening van Doughty Street.

Uw secretaris, Pieter de groot

Agenda 2009 en 2010

19-20 december 2009: Deventer Dickens dagen. De binnenstad van Deventer verandert in een 21ste afspiegeling van hoe Charles Dickens beleefd wordt. Veel, heel veel verklede personen, artiesten die 19de eeuwse muziek, carols etc ten gehore brengen. Grote drukte, er worden meer dan 100.000 bezoekers verwacht.

In de Openbare Bibliotheek, Brink 70 houdt Ton Vroom op zaterdag 19 november om 14.00 en 15.00 een voordracht met de titel: Charles Dickens en ons kerstfeest.

The Eastbourne Dickens Fellowship organiseert in 2010 The Annual Dickens Fellowship Conference te Eastbourne, Engeland. De conferentie wordt gehouden in het Chatsworth Hotel te Eastbourne.

Het programma begint op woensdag 21 juli en eindigt op maandag 26 juli, die door de Blomsbury groep gefrequenceerd werden.

met dia's over de tijd van Dickens.

Kosten indien aan alle activiteiten wordt deelgenomen, inclusief maaltijden en verblijf in het Chatsworth Hotel £490. Voor opgave en verdere informatie

www.dickensfellowship.org/conference2010.

Conferenties in 2010 (informatie bij uw secretaris)

- Dickens symposium in Aix en Provence (Frankrijk) van 3 t/m 6 juni
- Dickens seminar in Saarbrücken (Duitsland) van 10 t/m 12 juni
- Annual Conference in Eastbourne van 21 juli t/m 25 juli

Zaterdag 13 maart 16.00 bijeenkomst in Kraantje Lek, zaal open om 15.30

Een nieuwe website: www.achristmascarol.notlong.com ; het betreft een nieuwe versie van The Christmas Carol maar dan wel verteld door Jacob Marley, de opvoering in London loopt tot begin januari!

Martin Chuzzlewit: een contractueel succes, een mislukte uitgave.

Martijn David

Publicatie & Contracten

Martin Chuzzlewit is niet alleen bekend door enkele van de beste karakters die Dickens ooit schiep, Pecksniff en Gamp, maar ook als de roman die door het publiek in eerste instantie werd gemeden. Hierbij enkele achtergronden en gedachten met betrekking tot de ontstaansgeschiedenis van het werk, en met name het contract tussen Dickens en zijn uitgever Chapman and Hall, en een poging tot verklaring van het matige succes.

Alhoewel Chuzzlewit tot de zgn. middle-romans van Dickens wordt gerekend, had de auteur pas zeven jaar eerder, in 1837, voor het eerst onder zijn eigen naam gepubliceerd.

Maar zijn roem was reeds groot, hetgeen ook blijkt uit de overeenkomst die hij voor dit boek met Chapman and Hall sloot.

Halverwege de 19^e eeuw kreeg Trollope zo'n £ 500 a 600 per titel. Wilkie Collins was in 1852, mede op aanraden van Dickens, tevreden met £ 350 voor zijn roman Basil. Dickens kreeg voor Martin Chuzzlewit £ 4000. Met enkele haken en ogen zoals wij later zullen zien.

Bovendien hadden alle contracten die Dickens na 1839 sloot een soort winstdelingsregeling. Winstdeling was niet ongebruikelijk, de uitgever Richard Bentley maakte daar graag gebruik van, vooral bij beginnende auteurs of zij die het geld niet nodig hadden. Ook *The Memoirs of Grimaldi*, door Dickens geredigeerd, had een dergelijke constructie. Bentley trok overigens eerst de 300 pond die Dickens nog als schuld bij hem had, af van zijn deel.

Winstdeling was vaak minder profijtelijk dan het leek. 'I dislike the half profit, as all writers do' schreef Trollope. Dickens zelf ontdekte bijvoorbeeld toen hij op 10 februari 1844 het financiële overzicht kreeg van Chapman and Hall mbt Martin Chuzzlewit dat de kosten van de illustraties, inclusief ontwerp, graveren en drukken, hoger waren dan zijn deel van de opbrengsten. 'I have not the least doubt that they [Chapman and Hall] have run the expenses up anyhow purposely to bring me back and disgust me with charges;' schreef hij.

Terug naar Martin Chuzzlewit. Toen Dickens in 1841 de laatste hand aan Barnaby Rudge had gelegd kwam een einde aan alle verplichtingen die hij vijf jaar eerder, in 1836, was aangegaan; hij had in die vijf jaar niet minder dan 16 boeken, pamfletten, toneelstukken etc. geschreven of geredigeerd. Hij was beroemd en nog steeds arm. 'Fame's Trumpet should blow a little more of the wealth arising from the circulation of my Works, into booksellers' pockets and less into my own.' klaagde hij.

In de zomer van 1841 kreeg hij een uitnodiging van William Hall om met hem en Chapman te praten over een nieuw boek. Dickens genoot van een rustige zomer in Broadstairs en verlangde naar een periode van rust. Maar hij wist ook dat de derde druk van *Oliver Twist* niet goed genoeg verkocht om de schuld die hij bij Chapman and Hall reeds had uitstaan van £ 3000,- terug te betalen. In november zou *The Clock* ophouden en de maandelijkse stipendia die hij kreeg wegvallen, alhoewel de helft van wat hij daarvoor kreeg ook al weer direct werd gebruikt voor het aflossen van oude schulden.

Hall suggereerde een roman in maandelijkse afleveringen, zoals *Pickwick* en *Nickleby*. Lange onderhandelingen volgden, Dickens wilde graag een jaar vrijaf, Chapman and Hall wilden hun belangrijkste auteur niet verliezen.

De overeenkomst kwam erop neer dat Dickens £ 150 per maand zou krijgen in het jaar dat hij vrijaf nam (zonder een clause dat hij geen contracten voor een ander boek mocht tekenen). Vanaf 1 november 1842, wanneer het nieuwe werk gepubliceerd zou worden, kreeg hij £ 200 voor iedere aflevering. Daar bovenop kreeg hij $\frac{3}{4}$ van winst, wel moest daar het voorschot van £1.800 dat hij eerder voor zijn jaar vrijaf had gekregen eerst van worden terugbetaald.

Het was een beter contract dan voor *Pickwick*, waarin hij pas na november 1842 een derde van de winst kreeg; het was beter dan de overeenkomst voor *Nickleby* waarvoor hij tot oktober 1844 niets meer zou krijgen, daarna zouden alle rechten aan hem terugvallen; het was beter dan *Oliver Twist* waarvoor hij, om de rechten op de 'bound volumes', de gewone boeken, terug te krijgen een bedrag had moeten betalen dat nog steeds niet was terugverdiend, een probleem dat zich bij de *Sketches by Boz* ook had voorgedaan. Dickens had hierbij het beste uit zijn reputatie gehaald.

Maar hij was ook bijna failliet, vol schulden, moe en rusteloos. En ofschoon alles er op papier aardig uitzag had hij eigenlijk tot mei 1844, wanneer de nieuwe roman in boekvorm zou verschijnen, nauwelijks zicht op meer inkomsten dan de £ 150,- en later £ 200,- per maand die hem in het vooruitzicht waren gesteld. Over die £ 150,- moest bovendien nog 5% rente worden betaald.

Chapman and Hall hadden bovendien nog een tweetal zekerheden opgenomen in het contract: als na publicatie van de eerste vijf nummers het onwaarschijnlijk zou zijn dat het winstdeel van Charles Dickens voldoende zou opleveren om de £ 1.800 terug te betalen, dan zou de uitgever gerechtigd zijn om £ 50 per maand in mindering te brengen op de resterende maandbedragen. Ten tweede werd bepaald dat indien het gehele bedrag van £ 1.800 niet aan het einde van 1844 zou zijn terugverdiend, de helft van Dickens winstdeel zou worden aangewend om die schuld terug te betalen en de andere helft aan de schuld van ruim £ 3.000 die zij als lening aan Dickens ook nog van hem tegoed hadden. Als de £ 1.800 zou zijn terugbetaald, zou

het winstdeel van Dickens worden aangewend om die schuld van £ 3.000 af te lossen.

De facto zou Dickens dus geen enkele winstdeling opstrijken zolang de schulden niet waren afgelost. Beide partijen gingen er uiteraard vanuit dat dit een snel zou gebeuren.

Dickens kreeg dus £ 4.000 voorschot voor zijn nieuwe roman (20 afleveringen a £ 200), een schier astronomisch bedrag voor die tijd. Tegelijkertijd bewijst dit dat Dickens niets bezat behalve geld dat zou voortvloeien uit werk dat nog geschreven moest worden.

Dat waren de omstandigheden waaronder Martin Chuzzlewit gepubliceerd zou worden (ik laat hier de geschiedenis van de American Notes weg, ze vallen buiten dit bestek en voegen weinig toe aan de omstandigheden en de positie van Dickens).

Forster noemde Martin Chuzzlewit 'much the most masterly of his writings hitherto', Dickens zelf vond het 'in hundred ways, immesurably better than anything I have done.' maar de verkoop bleef beperkt tot ong. 20.000 exemplaren per maand, later moeizaam stijgend naar 23.000 exemplaren.

'I shall be glad to hear of any improvement in Chuzzlewit' schreef Dickens aan Chapman and Hall in afwachting van de verkopen van het derde deel.

Tegenvallende verkoop cijfers

Veel is ter verklaring gegeven voor de tegenvallende verkopen. De eerste hoofdstukken zijn langzaam, weinig focus, niet in balans. Drie pagina's over de wind, 5 over rijtuigen. Bijna stream of conscious proza. In de stream-of-consciousnesstechniek wordt een op het eerste gezicht onsamenhangende stroom van gedachten, gevoelens, stemmingen en verlangens van een persoon beschreven. Gezien de vele associaties en gedachtesprongen die zich daarbij voordoen, leidt dit in de geschreven taal tot een vaak fragmentarische zinsbouw. Het bekendste voorbeeld komt voor in *Ulysses* van James Joyce.

Is het boek, zoals Henry James het noemde, 'a loopy baggy monster'? Ook Chesterton was geen groot fan van Martin Chuzzlewit. Toch behoorde de roman in de 19^e eeuw tot de populairste van Dickens werken, de verkopen in diverse verschijningsvormen waren hoog, conform zijn andere populaire werken. Zijn laatste twee werken, tot 1842, verschenen in wekelijkse afleveringen en een nieuwe verschijningsfrequentie zou de oorzaak zijn van afhaken. Zijn verblijf in Amerika zou ongunstig zijn geweest 'to an immediate resumption by his readers of their old and intimate relations' zoals Forster schreef.

Hoge verwachtingen door Phiz

Tegenvallende verkoop cijfers

Veel is ter verklaring gegeven voor de tegenvallende verkopen. De eerste hoofdstukken zijn langzaam, weinig focus, niet in balans. Drie pagina's over de wind, 5 over rijtuigen. Bijna stream of conscious proza. In de stream-of-consciousnes techniek wordt een op het eerste gezicht onsamenhangende stroom van gedachten, gevoelens, stemmingen en verlangens van een persoon beschreven. Gezien de vele associaties en gedachtesprongen die zich daarbij voordoen, leidt dit in de geschreven taal tot een vaak fragmentarische zinsbouw. Het bekendste voorbeeld komt voor in *Ulysses* van James Joyce.

Is het boek, zoals Henry James het noemde, 'a loosy baggy monster'? Ook Chesterton was geen groot fan van Martin Chuzzlewit. Toch behoorde de roman in de 19^e eeuw tot de populairste van Dickens werken, de verkopen in diverse verschijningsvormen waren hoog, conform zijn andere populaire werken. Zijn laatste twee werken, tot 1842, verschenen in wekelijkse afleveringen en een nieuwe verschijningsfrequentie zou de oorzaak zijn van afhaken. Zijn verblijf in Amerika zou ongunstig zijn geweest 'to an immediate resumption by his readers of their old and intimate relations' zoals Forster schreef.

Het laatste nummer van Barnaby Rudge verscheen in november 1841, het eerste van Martin Chuzzlewit in januari 1843. Wellicht dat er omdat voor het eerst een jaar lang geen nieuwe roman was verschenen van Dickens het publiek hem enigszins uit het oog was verloren. Wellicht dat de lauwe respons op Barnaby Rudge en de weinig populaire American Notes het prestige en de populariteit van Dickens hadden ondermijnd. Master Humphrey's Clock, het weekblad waarin o.a. Barnaby Rudge verscheen, had al last van een teruglopende oplage, tot ongeveer 30.000 exemplaren; winst werd er niet meer gemaakt.

Toch is er nog een factor waar Dickens geen schuld aan had: de algehele economische malaise die de uitgevers niet minder hard trof dan anderen. In 1839 schreef John Murray II: The publishing of books at this time involves nothing but loss and ... I have found it absolutely necessary to withdraw from the Printers every work I had in the press.

Murray beschuldigde de piratenedities uit zowel de Verenigde Staten als het Europese continent van de ellende 'and those parasitical Weekly Publications that extraxt everyting that is required by the great mass of readers, sufficient to supply them with conversation in Society.

Murray kon niet meer de grote bedragen betalen die hij eerder had betaald, en bovendien waren de meeste auteurs waar het publiek zo dol op was op dat moment al dood – Austen, Shelley, Byron, Hazlitt, Walter Scott, Coleridge, Lamb – of schreven niet meer zoals Maria Edgeworth en Wordsworth.

In de drie daaropvolgende jaren wees Murray ieder manuscript dat hem werd aangeboden af. In 1843 was de oplage van Bentley Miscellany tot een derde

gereduceerd, en moest Bentley zijn aandelen verkopen aan Thomas Tegg, een man die zijn fortuin had vergaard met goedkope heruitgaven, advertenties en restpartijen.

In Amerika was de situatie slechter: 'Real and personal property is diminished greatly in value, and the confidence which promotes success in the dealings of men seems to have fled' schreef Philip Hone, ex-burgermeester van New York, in zijn dagboek. 'Here in the city of New York, trade is stagnant. Local stocks are lower than ever. Real estate is unsalable at any price; rents have fallen and are not punctually paid, and taxes have increased most ruinously.'

Ook de uitgeverijen hadden problemen. Harper, de Amerikaanse uitgever van *American Notes*, moest het boek zo goedkoop mogelijk uitgeven om nog enige verkoop te behalen. Chuzzlewit werd zelfs door hen zonder enig contract gepubliceerd in 17 wekelijkse delen voor 6 cent per stuk, van januari tot juli 1844, verspreid door krantenverkopers.

Alle bovengenoemde oorzaken zullen in meer of mindere mate hebben bijgedragen aan de tegenvallende verkopen van de eerste maandelijkse edities van Martin Chuzzlewit. De gevolgen voor Dickens waren groot, vooral vanwege de tegenvallende inkomsten. De breuk met Chapman and Hall werd onvermijdelijk toen zij, na tegenvallende verkopen, besloten de clause waarin zij £ 50 per maand in mindering konden brengen op zijn maandelijkse betaling van kracht wilden laten worden. Van 'The best of booksellers, past, present en to come' werden zij in zijn optiek 'scaly-headed vultures', Dickens wilde een andere uitgever. 'I am rubbed in the tenderest part of my eyelids with baysalt' schreef hij.

Martin Chuzzlewit was de eerste set back in zijn carrière, iets dat vrijwel iedere schrijver een keer overkomt. Dat Dickens het met Martin Chuzzlewit overkwam is achteraf gezien niet moeilijk voorstelbaar.

De Amerikaanse passages uit "Martin Chuzzlewit".

Paul Ferdinandusse

Hele oude Dickensianen kunnen zich wellicht nog herinneren dat tijdens een bijeenkomst in 1992 het werk van Dickens vergeleken werd met dat van Alexis de Tocqueville, dit naar aanleiding van het 150-jarig bestaan van "American Notes". De Tocqueville was een Franse aristocraat die later minister van Buitenlandse Zaken van Frankrijk werd. Hij bezocht de Verenigde Staten, en in 1835 verscheen zijn boek "De la Démocratie en Amérique", dus zeven jaar voordat "American Notes" verscheen. In dit stukje wil ik enkele passages uit "Martin Chuzzlewit" vergelijken met wat De Tocqueville schrijft.

En de mindere werkelijkheid door Phiz

Martin Chuzzlewit gaat naar de Verenigde Staten, omdat de verkoopcijfers tegenvielen. Dickens was gewend aan hoge verkoopcijfers, 40.000 exemplaren van de *Pickwick* afleveringen, 50.000 van *Nicholas Nickleby*, maar Martin Chuzzlewit verkocht niet zo goed, circa 20.000 exemplaren. Toen besloot Dickens om Martin naar de Verenigde Staten te laten gaan zodat hij – Dickens – de Verenigde Staten en de Amerikanen op komische wijze kon beschrijven. Hij had daarbij natuurlijk het succes van zijn “*American Notes*” in gedachten, dat kort daarvoor – in 1842 – was verschenen. En hij deed het ook omdat in de Verenigde Staten nogal wat negatieve reactie op zijn “*American Notes*” was gekomen. De truc werkte een beetje, de verkoopcijfers namen weer toe, maar slechts met enkele duizenden.

De Tocqueville is een bereisde wereldwijze intellectueel en aristocraat, die gewend is aan verschillen tussen culturen. Hij schrijft beknopt, helder, abstract en in grote lijnen. De kritiek van Engelsen op de Amerikanen beschouwt hij als bekrompen, als iets van de “middle classes”.

Zo schrijft hij (ik citeer uit de Engelse vertaling):

“The English make game of the manners of the Americans; but it is singular that most of the writers who have drawn these ludicrous delineations belonged themselves to the middle classes in England, to whom the same delineations are exceedingly applicable: so that these pitiless censors for the most part furnish an example of the very thing they blame in the United States; they do not perceive that they are deriding themselves, to the great amusement of the aristocracy of their own country.”

Hier heeft hij wel een punt, want Dickens maakt zich soms ook vrolijk over verschillen in taalgebruik of uitspraak. Zo voert hij een Amerikaan op die het woord “to” uitspreekt als “toe”, en die zijn eigen opvattingen heeft over woordgebruik:

“Mr Chuzzlewit, I believe,” said the gentleman.

“That is my name,”

“Sir,” said the gentleman, “I am pressed for time.”

“Thank God” thought Martin.

“I go back Toe my home, sir” pursued the gentleman, “by the return train, which starts immediate. Start is not a word you use your country, sir.”

“Oh yes, it is,” said Martin.

“You are mistaken, sir,” returned the gentleman, with great decision: “but we will not pursue the subject, lest it should awake your preju-dice. Sir, Mrs Hominy.”

Deze kritiek van Dickens, hoe grappig ook, is natuurlijk in wezen provinciaals. Het is zoals wanneer wij ons vrolijk maken over hoe Vlamingen spreken. Maar heel vaak zijn Dickens en De Tocqueville het eens, al uiten zij dat heel verschillend. De Tocqueville geeft een abstracte

analyse in algemene termen, Dickens beschrijft de praktijk aan de hand van een concrete situatie. Zij vullen elkaar dus heel vaak goed aan. Ik geef enkele voorbeelden.

Over de manieren van de Amerikanen.

Dickens blijkt flink geïrriteerd te worden door de manieren van de Amerikanen, hij geeft voorbeelden te over van gedrag waar hij niet over te spreken is, denk alleen maar aan het pruimen en spuwen.

En ook De Tocqueville is niet positief over de manieren van de Amerikanen.

“Nothing is more prejudicial to democracy than its outward forms of behavior: many men would willingly endure its vices, who cannot support its manners. I cannot, however, admit that there is nothing commendable in the manners of a democratic people. Amongst aristocratic nations, all who live within reach of the first class in society commonly strain to be like it, which gives rise to ridiculous and insipid imitations. As a democratic people does not possess any models of high breeding, at least it escapes the daily necessity of seeing wretched copies of them. In democracies manners are never so refined as amongst aristocratic nations, but on the other hand they are never so coarse. Neither the coarse oaths of the populace, nor the elegant and choice expressions of the nobility are to be heard there: the manners of such a people are often vulgar, but they are neither brutal nor mean.”.

Hij schrijft dat toe aan de afwezigheid van een aristocratie, waar de goede manieren van generatie tot generatie worden doorgegeven, en die als voorbeeld voor anderen dienen. Maar zegt De Tocqueville elders, het voordeel is dat in een democratie de echte gevoelens en meningen van de mensen gemakkelijker naar voren komen, omdat hun manieren maar een dun jasje daaroverheen vormen. Het effect van een democratie is, volgens De Tocqueville, niet dat mensen andere manieren krijgen, maar dat ze geen manieren hebben. Daar is Dickens het dus wel mee eens.

De journalistiek.

De Tocqueville schrijft:

“ The journalists of the United States are usually placed in a very humble position, with a scanty education and a vulgar turn of mind. The will of the majority is the most general of laws, and it establishes certain habits which form the characteristics of each peculiar class of society; thus it dictates the etiquette practiced at courts and the etiquette of the bar. The characteristics of the French journalist consist in a violent, but frequently an eloquent and lofty, manner of discussing the politics of the day; and the exceptions to this habitual practice are only occasional. The characteristics of the American journalist consist in an open and coarse appeal to the passions of the

populace; and he habitually abandons the principles of political science to assail the characters of individuals, to track them into private life, and disclose all their weaknesses and errors.

The personal opinions of the editors have no kind of weight in the eyes of the public: the only use of a journal is, that it imparts the knowledge of certain facts, and it is only by altering or distorting those facts that a journalist can contribute to the support of his own views."

Nu Dickens. Martin Chuzzlewit maakt kennis met Amerikaanse journalisten: "My name is Colonel Diver, sir. I am the Editor of the New York Rowdy Journal."

Martin received the communication with the degree of respect which an announcement so distinguished appeared to demand.

"The New York Rowdy journal, sir," resumed the colonel, "is, as I expect you know, the organ of our aristocracy in this city."

"Oh! there is an aristocracy here, then?" said Martin. "Of what is it composed?"

"Of intelligence, sir," replied the colonel; "of intelligence and virtue. And of their necessary consequence in this republic. Dollars, sir."

Als Martin Chuzzlewit een exemplaar van de krant heeft gelezen en door Colonel Diver naar zijn mening wordt gevraagd, zegt hij:

"Why, it's horrible personal", said Martin.

The colonel seemed much flattered by this remark; and said he hoped it was.

"We are independent here, sir" said Mr. Jefferson Brick, "we do as we like."

Het blijkt later dat journalisten van de "New York Rowdy Journal" de ingezonden brieven zelf schrijven, en aldus invloed uitoefenen op de manier zoals door De Tocqueville aangegeven.

De bloemrijke taal van de Amerikanen.

In een hoofdstuk getiteld "Of the inflated style of American writers and orators" schrijft De Tocqueville:

"I have frequently remarked that the Americans, who generally treat of business in clear, plain language, devoid of all ornament, and so extremely simple as to be often coarse, are apt to become inflated as soon as they attempt a more poetical diction. They then vent their pomposity from one end of a harangue to the other; and to hear them lavish imagery on every occasion, one might fancy that they never spoke of anything with simplicity. The English are more rarely given to a similar failing. The cause of this may be pointed out without much difficulty. In democratic communities each citizen is habitually engaged in the contemplation of a very puny object, namely

himself. If he ever raises his looks higher, he then perceives nothing but the immense form of society at large, or the still more imposing aspect of mankind. His ideas are all either extremely minute and clear, or extremely general and vague: what lies between is an open void. When he has been drawn out of his own sphere, therefore, he always expects that some amazing object will be offered to his attention; and it is on these terms alone that he consents to tear himself for an instant from the petty complicated cares which form the charm and the excitement of his life. This appears to me sufficiently to explain why men in democracies, whose concerns are in general so paltry, call upon their poets for conceptions so vast and descriptions so unlimited”.

Dickens beschrijft uitbundig het bloemrijk taalgebruik, ik geef als voorbeeld de toast die de oorlogscorrespondent Jefferson Brick uitbrengt:

“I will give you, sir, The Rowdy Journal and its brethren; the well of Truth, whose waters are black from being composed of printers’ ink, but are quite clear enough for my country to behold the shadow of her Destiny reflected in.”

“Hear, hear!” cried the colonel, with great complacency. “There are flowery components, sir, in the language of my friend?”

“Very much so, indeed,” said Martin.”

Over parlementsleden.

De Tocqueville schrijft over parlementsleden het volgende, en ik bied u hierbij een vrij lang citaat aan, opdat u zelf kunt vaststellen hoe actueel het werk van De Tocqueville is:

“Amongst aristocratic nations the members of political assemblies are at the same time members of the aristocracy. Each of them enjoys high established rank in his own right, and the position which he occupies in the assembly is often less important in his eyes than that which he fills in the country. This consoles him for playing no part in the discussion of public affairs, and restrains him from too eagerly attempting to play an insignificant one.

In America, it generally happens that a Representative only becomes somebody from his position in the Assembly. He is therefore perpetually haunted by a craving to acquire importance there, and he feels a petulant desire to be constantly obtruding his opinions upon the House. His own vanity is not the only stimulant which urges him on in this course, but that of his constituents, and the continual necessity of propitiating them. Amongst aristocratic nations a member of the legislature is rarely in strict dependence upon his constituents: he is frequently to them a sort of unavoidable representative; sometimes they are themselves strictly dependent upon him; and if at length they reject him, he may easily get elected elsewhere, or, retiring from public life, he may still enjoy the pleasures of splendid idleness. In a democratic country like the United States a Representative has

hardly ever a lasting hold on the minds of his constituents. However small an electoral body may be, the fluctuations of democracy are constantly changing its aspect; it must, therefore, be courted unceasingly. He is never sure of his supporters, and, if they forsake him, he is left without a resource; for his natural position is not sufficiently elevated for him to be easily known to those not close to him; and, with the complete state of independence prevailing among the people, he cannot hope that his friends or the government will send him down to be returned by an electoral body unacquainted with him. The seeds of his fortune are, therefore, sown in his own neighborhood; from that nook of earth he must start to raise himself to the command of a people and to influence the destinies of the world.

Thus it is natural that in democratic countries the members of political assemblies think more of their constituents than of their party, whilst in aristocracies they think more of their party than of their constituents.

But what ought to be said to gratify constituents is not always what ought to be said in order to serve the party to which Representatives profess to belong. The general interest of a party frequently demands that members belonging to it should not speak on great questions which they understand imperfectly; that they should speak but little on those minor questions which impede the great ones; lastly, and for the most part, that they should not speak at all. To keep silence is the most useful service that an indifferent spokesman can render to the commonwealth. Constituents, however, do not think so. The population of a district sends a representative to take a part in the government of a country, because they entertain a very lofty notion of his merits. As men appear greater in proportion to the littleness of the objects by which they are surrounded, it may be assumed that the opinion entertained of the delegate will be so much the higher as talents are more rare among his constituents. It will therefore frequently happen that the less constituents have to expect from their representative, the more they will anticipate from him; and, however incompetent he may be, they will not fail to call upon him for signal exertions, corresponding to the rank they have conferred upon him.

Independently of his position as a legislator of the State, electors also regard their Representative as the natural patron of the constituency in the Legislature; they almost consider him as the proxy of each of his supporters, and they flatter themselves that he will not be less zealous in defense of their private interests than of those of the country. Thus electors are well assured beforehand that the Representative of their choice will be an orator; that he will speak often if he can, and that in case he is forced to refrain, he will strive at any rate to compress into his less frequent orations an inquiry into all the great questions of state, combined with a statement of all the petty grievances

These conditions drive worthy men of humble abilities to despair, who, knowing their own powers, would never voluntarily have come forward. But thus urged on, the Representative begins to speak, to the great alarm of his friends; and rushing imprudently into the midst of the most celebrated orators, he perplexes the debate and wearies the House.

.....

There is hardly a member of Congress who can make up his mind to go home without having dispatched at least one speech to his constituents;”.

Denkend aan recente ontwikkelingen in het Nederlandse parlement bezorgt deze passage het feest der herkenning.

Hierbij levert Dickens als illustratie het parlamentslid Elijah Pogram.

Martin Chuzzlewit ontmoet Pogram, die tijdens het reces van het Congress door het land reist om de achterban beter te leren kennen. Een omstander spreekt over de “Pogram Defiance”:

“What is the Pogram Defiance?” asked Martin, thinking, perhaps, it was the sign of a public-house.

“An o-ration, sir” returned his friend.

“Oh! to be sure,” cried Martin. “What am I thinking of! It defied-“

“It defied the world sir,” said the other, gravely. “Defied the world in general to com-pete with our country upon any hook; and devellop’d our internal resources for making war upon the universal airth. You would like to know Elijah Pogram, sir?”.

Elijah Pogram ontmoet Martin en vraagt hem:

“You are from Eden, sir? How did you like Eden?”

Martin said what he thought of that part of the country, in pretty strong terms.

“It is strange,” said Pogram, looking round upon the group, “this hatred of our country, and her Institutions! This national antipathy is deeply rooted in the British mind!”

“Good Heaven, sir,” cried Martin. “Is the Eden Land Corporation, with Mr Scadder at its head, and all the misery it has worked, at its door, an Institution of America? A part of any form of government that ever was known or heard of?”

“I con-sider the cause of this to be,” said Pogram, looking round again and taking himself up where Martin had interrupted him, “partly jealousy and pre-judice, and partly the nat’ral unfitnes of the British people to appreciate the ex-alted Institutions of our native land. I expect, sir,” turning to Martin again. “that a gentleman named Chollop happened in upon you during your lo-cation in the town of Eden?”

“Yes,” answered Martin; “but my friend can answer this better than I can, for I was very ill at the time. Mark! The gentleman is speaking of Mr Chollop.”

“Oh. Yes, sir. Yes. I see him,” observed Mark.

“A splendid example of our na-tive raw material, sir?” said Pogram, interrogatively.

“Indeed, sir!” cried Mark.

The Honourable Elijah Pogram glanced at his friends as though he would have said, “Observe this! See what follows!” and they rendered tribute to the Pogram genius by a gentle murmur.

“Our fellow-countryman is a model of a man, quite fresh from Natur's mould!” said Pogram, with enthusiasm. “He is a true-born child of this free hemisphere! Verdant as the mountains of our country; bright and flowing as our mineral Licks (zoutlagen, PF); unspiled by withering conventionalities as air our broad and boundless Pearerers (prairies,PF)! Rough he may be. So air our Barrs. Wild he may be. So air our Buffalers. But he is a child of Natur', and a child of Freedom; and his boastful answer to the Despot and the Tyrant is, that his bright home is in the Settin Sun.”

Hier laat Dickens zien hoe het parlamentslid opkomt voor zijn achterban en ook hier weer in bloemrijke taal.

Het neoclassicisme.

In de periode onder beschouwing was het neoclassicisme de dominante stijl in de Verenigde Staten. Deze stijlperiode begon in Europa omstreeks 1750, na de opgravingen van Pompei en Herculaneum, en werd door de regeringen van de nieuwe Amerikaanse en Franse republieken geadopteerd als hun officiële stijl. Immers, de pas opgerichte republieken zochten naar een eigen identiteit en rolmodel, en vonden dat in de klassieke oudheid. In de Verenigde Staten zag men de Griekse stadstaatjes als democratieën - alhoewel De Tocqueville uitlegt dat het aristocratieën waren - en als het ideale model van een federatie. De staatjes waren zelfstandig maar vormden met elkaar een eenheid qua taal, cultuur en geloof.

In de Romeinse republiek zag men burgerdeugden op ideale wijze gerealiseerd, zoals soberheid, vaderlandsliefde, democratisch bestuur op basis van verdiensten. Dit positieve beeld van de Romeinse Republiek was ongetwijfeld in belangrijke mate een gevolg van het boek van Edward Gibbon, “The History of the Decline and Fall of the Roman Empire”, waarin Gibbon de deugden van de Romeinen idealiseert. Zijn boek was enorm populair, en het wordt - zoals u weet - door Silas Wegg wordt voorgelezen aan Boffin in *Our Mutual Friend*.

In de Verenigde Staten is het neoclassicisme zeer sterk aanwezig geweest, we zien dat terug, bijvoorbeeld in hun staatsinrichting (bijv. de Senaat), in hun architectuur (bijv. het Capitool, vele regeringsgebouwen, vele universiteitsgebouwen, het is alles klassieke gevels met zuilen wat de klok slaat).

De Tocqueville raadt de Amerikanen aan om de klassieke schrijvers te lezen, maar niet na opgemerkt te hebben, dat het - zoals al vermeld - helemaal

geen democratieën waren, en dat de schrijvers toen, en ook nu, alleen met vrucht gelezen worden door een kleine elite.

Ook in Martin Chuzzlewit komen we dit thema van het neoclassicismen tegen, bijvoorbeeld bij de figuur van Mrs. Hominy.

Zij reist naar een plaatsje genaamd New Thermopylae. Thermopylae was de plek waar in 480 v. Chr. een handvol Grieken gedurende drie dagen een bergpas afgesloten wist te houden voor een groot Perzisch leger. Deze veldslag en het gedrag van de Grieken werden een symbool voor heldenmoed, en voor de gedachte dat een leger van vrijwilligers, dat vecht voor zijn geboortegrond, een heel veel groter leger van soldaten, die gedwongen vechten, aan kan. In dit geval slaat dat op de onafhankelijkheidsstrijd van de Amerikanen tegen de Engelsen.

En zij noemt zichzelf "the Mother of the modern Gracchi". De Gracchi waren de gebroeders Tiberius en Gaius Gracchus, die probeerden om de sociale en politieke structuur van de Romeinse republiek te verbeteren door de positie van de kleine boeren te versterken, maar wat niet lukte door de tegenstand van de grootgrondbezitters. Tiberius werd vermoord en Gaius pleegde zelfmoord. Hun moeder was Cornelia, de vrouw die het hoogst in aanzien stond in de Romeinse Republiek: haar vader was de Scipio die Hannibal versloeg; na de dood van haar echtgenoot voedde zij haar kinderen op in de beste republikeinse deugden; van haar 12 kinderen bleven er drie leven, de twee genoemde zonen, en een dochter Sempronia, die trouwde met Scipio de Jongere, die Carthago vernietigde.

Concluderend, Dickens mag dan wel op karikaturale wijze hebben geschreven over Amerikanen en Amerikaanse toestanden, en deze Mrs. Hominy is wel een sterk voorbeeld, maar – en dat verbaast ons natuurlijk helemaal niet – hij heeft heel goed waargenomen en wat hij schrijft snijdt ook hout. In de kern zijn hij en een zo heel verschillend figuur als De Tocqueville het heel vaak eens. Dat hun beider boeken nog steeds in grote oplagen, gebonden en als pocketeditie, verkocht worden, is wel het bewijs van hun kwaliteit.

Charles Dickens by Michael Slater

The Great Controller

Charles Dickens was one of those people for whom the phrase 'control freak' might have been invented. He could not feel easy in a hotel room until he had rearranged all the furniture to his liking. He needed to know, too, that the furniture back home was just as he had left it: 'Keep things in their places', he wrote in one letter to his wife Catherine, 'I can't bear to picture them otherwise'. He could not settle to work if he did not have, set out in their regular places on his desk, certain talismanic objects like his bronze group of duelling frogs as well as the little china monkey now on

view at the Charles Dickens Museum. Every morning he inspected his children's bedrooms to check that they were all in apple-pie order, and left little notes of reprimand - 'pincushion notes', his daughters called them - if he noticed anything amiss. 'Neat' is one of his highest terms of praise for young female characters and he certainly cultivated neatness in his own appearance. If the wind blew his hair about he would often rush back indoors to brush it back into order. Neatness did not mean sartorial sobriety, however. He was known for his fancy waistcoats and once planned to wear a particularly dazzling one at a friend's wedding in order, as he put it, to 'eclipse the bridegroom'. Dickens's normal daily routine was unvarying. Four hours or so at his desk in the morning were followed by a twelve-mile walk in the afternoon (averaging four miles an hour and increasing his speed whenever he came to a hill), then a convivial dinner, frequently including house-guests, and, finally, organised party games until bed-time. At the height of his career, between the ages of thirty-five and forty-five, he had to factor into his working life a weekly management committee meeting at Urania Cottage, the 'Home for Homeless Women' he had persuaded the millionaire philanthropist Angela Burdett Coutts to set up in Shepherd's Bush. Dickens chaired the meetings, interviewed every applicant for admission to the Home, and dealt personally with the crises that arose from time to time as a result of insubordinate behaviour, not hesitating to expel persistent offenders. The minutely-ordered daily routine of the Cottage was, of course, entirely arranged by him, and it was he who decided how the young women should be dressed - very neatly of course.

Three years after Urania Cottage admitted its first residents Dickens took on another big and ongoing commitment. He became the 'conductor' (his preferred term for editing) and part proprietor of a weekly journal, first one called *Household Words* and then its successor called *All The Year Round*, and continued in this position until his death. *Household Words* was, he once wrote, for ever 'spinning round like a gigantic top, and murmuring "Attend to me!"'. He had an excellent and devoted sub-editor but still involved himself deeply in every aspect of the journal's production. He wrote dozens of brilliant, often highly topical, articles himself (sometimes interwoven with the writing of the monthly instalments of his great novels) and commissioned numerous other pieces. He trawled through the unsolicited submissions that poured in constantly, often writing detailed and constructive rejection letters. He regularly revised in detail, and even partially rewrote, contributors' articles so that their proofs often ended up looking like what one of his staff writers, Percy Fitzgerald, described as 'inky fishing-nets'. Elizabeth Gaskell was one of the few contributors to his journals important enough to insist on her proofs not being tampered with, 'even by Mr Dickens'. This did not please him. 'If I were Mr G.', he wrote to his sub-editor, 'O Heaven, how I would beat her!'

As far as charitable activities were concerned, Urania Cottage was far from being Dickens's only major project. During the 1840s and 1850s he also initiated a number of elaborate fund-raising amateur theatrical productions for one charitable purpose or another. The plays he chose were Jonson's *Every Man in His Humour* and Shakespeare's *The Merry Wives of Windsor* and, later, a specially-written comedy with a contemporary setting written by his literary idol Bulwer Lytton (who later persuaded him to alter the ending of *Great Expectations*). Dickens played Bobadil in *Every Man* and Justice Shallow in *The Merry Wives* as well as leads in the various hyperactive farces that rounded off each evening's performance. He was a superb actor (if he were to turn professional he would, said Thackeray, 'make his £20,000 a year') but revelled especially in the role of actor-manager. He operated a fierce rehearsal schedule, concerned himself with the minutest details of staging, costumes and publicity, also coping with the major logistical problems involved in touring the plays by rail to the great cities of the North and to Scotland. Towards the end of his life, he told a friend that his 'most cherished day-dream' was that of holding 'supreme authority' in the direction of a great theatre with 'a skilled and noble company'. The pieces acted, he said, 'should be dealt with according to my pleasure ... the players as well as the plays being absolutely under my command'. His passion for order and control no doubt had something to do with Dickens's vivid memories of the somewhat chaotic life-style into which his debt-afflicted parents had fallen when he was ten years old. The family had to move house frequently and his father even had a brief spell in the Marshalsea debtors' prison while young Charles, his schooling broken off, was sent to paste labels on bottles in a rat-infested blacking manufactory off the Strand. For all the care that was taken of him at this time, he wrote later, he might well have become 'a little robber or a little vagabond', the fate so narrowly escaped by little Oliver Twist. As a writer his imagination was haunted by the idea of 'vagabondage', that is, of being a homeless wanderer. In a haunting essay called 'Night Walks', written in 1860 for his journal *All The Year Round*, he takes the name of 'Houselessness' and vividly describes the experience of wandering all night through the spectral streets of London. His imagination was strongly drawn also, by a process he described as 'the attraction of repulsion', to the depiction of disorder, whether this took the form of Mrs Jellyby's shambolic housekeeping in *Bleak House*, with envelopes floating in the gravy at dinner-time, or of the vaster, terrifying chaos of savage, rioting mobs in his two historical novels, *Barnaby Rudge* and *A Tale of Two Cities*. In both stories the riots climax in the tearing down of a great prison, that ultimate symbol of repressive order towards which Dickens had always such a deeply ambivalent attitude.

It is hardly surprising that someone so concerned with controlling everything and everyone about him as Dickens was should have quarrelled

so fiercely with his various publishers, nor that he should have reacted so badly to his experiences in America in 1842 when he found himself on what Jane Smiley has compared to 'a nightmare book tour' with no manager or other staff to keep at bay the surging crowds of fans and celebrity-hunters. 'I can't drink a glass of water,' he lamented in a letter to his friend John Forster, 'without having a hundred people looking down my throat when I open my mouth to swallow'. His tightly-organised return visit in 1867/68, to give public readings from his own books, could hardly have been a greater contrast. Then he had a whole team, under his absolute control, dedicated to protecting their 'Chief' as they called him from his fans.

Nor is it surprising that Dickens should have been drawn towards the phenomenon of mesmerism, or hypnotism, which involves the temporary gaining of total control over another person. By the 1830s mesmerism had become the subject of fierce medical controversy. Dickens regularly attended Dr John Elliotson's demonstrations of mesmeric powers at University College Hospital and staunchly championed the doctor after his dismissal by the Hospital authorities. Later, he was excited to discover that he himself had mesmeric powers and, when he and his family were living in Genoa during 1844-45, devoted himself to using them to alleviate the sufferings of the English wife of a Swiss banker. She was afflicted with an acute neurasthenic disorder that caused frightening hallucinations and often convulsions. Dickens found that he could reduce the incidence of these things by regularly mesmerising her, and he threw himself so intensely into this treatment that he aroused the jealousy of his normally placid wife.

In 1858 Dickens successfully embarked on his second, and highly lucrative, career as a public reader, giving solo performances of scenes from his own books. This enabled him, in effect, to realise in his own person that dream theatre over which he had total control. He was author, producer, director, stage-manager and sole actor, or rather many actors in one. Carlyle famously said to him, 'Charley, you carry a whole company of actors under your own hat'. With consummate skill he could in effect mesmerise whole audiences of thousands of people, making them laugh and weep at will. It is hard to imagine an activity that could possibly have been more utterly satisfying to such an artist and such a man as was Dickens. And, like everything else in his life, his spectacular triumphs as a public reader were firmly based upon the utmost rigour in preparation and rehearsals. We may well believe that David Copperfield speaks for his author when he declares, 'I never could have done what I have done, without the habits of punctuality, order and diligence'.

Noot van de redactie: het bovenstaande artikel is geschreven door Michael Slater om zijn boek "Charles Dickens" te promoten.

**Waarom zeurt iedereen altijd zo over
The Old Curiosity Shop?
Karla Boschma**

Vorig jaar bij het kerstdiner was het weer zover, Old Curiosity Shop werd aangekondigd als Book of Study, en vrijwel iedereen begon te zuchten & te zeuren. Alle boeken van Dickens zijn goed, maar dit? Nu mag ik best wel eens graag de boel provoceren, maar toen ik mijn blijdschap over deze keuze uitsprak, meende ik dat echt. Ik vind het een fantastisch boek! Als je mensen vraagt waarom ze het zo slecht vinden, komen altijd dingen als little Nell's droevige dood, en de sentimentaliteit van het boek naar voren. Kijk en dat snap ik dus niet! Nell is lang niet het enige kind dat door Dickens van een nogal larmoyant einde voorzien wordt. Paul Dombey, little Johnnie in Our Mutual Friend gaan al even droevig de pijp uit, en niemand die klaagt als die boeken aan de beurt zijn. En de opofferingsgezindheid van Florence Dombey is haast even erg als die van Nell dus ook daar kan het niet aan liggen. En wat betreft sentimenteel, Oliver Twist weleens gelezen?

Kortom, ik begrijp er niets van. Het is een geweldig boek, vol doldwaze figuren als Dick Swiveller, de Brassfamilie en ga zo maar door, een verrukkelijke schurk in Quilp, een prachtige trip door het Engeland van de 19e eeuw, en, voor wie Nell echt haat: een happy end als Nell en Opa toch maar mooi kreperen. Niets te klagen dus! En dat vonden Dickens tijdgenoten ook, gezien de razende populariteit van het boek tijdens Dickens' leven

Ik denk eigenlijk dat het allemaal de schuld van Oscar Wilde is, wiens gevoel voor humor wel vaker met hem wegliep.. Zijn opmerking over het "heart of stone" dat je zou moeten hebben om over Nell's dood te lezen zonder "dissolving into tears...of laughter", is waarschijnlijk gewoon een reactie op de hype die Nell's dood, ruim voor Oscar's eigen geboorte teweeg gebracht had. Beetje jaloers misschien? Las zelfs ergens dat Wilde het boek nooit gelezen heeft...

En ja, wij koele 21e-eeuwers voelen ons zo ver boven die sentimentele Victorianen verheven,

dat we dan vooral maar niet moeten toegeven dat we het boek dat dat stempel (met dank aan Wilde) boven alles gekregen heeft goed vinden. Ook als, zoals boven aangetoond, andere werken van de "Inimitable" dat net zo goed zijn. Met andere woorden, pak het boek op met goede moed, schenk je zelf een goed glas van het een en ander in en.....geniet!

**Waarom ik niet van The Old Curiosity Shop houd.
Guus de Landtsheer**

Zij die mij wat beter kennen weten dat het book of study van het afgelopen jaar niet bepaald tot mijn favorieten behoort. Dit in tegenstelling tot de

spreker op de herfstbijeenkomst in Kraantje Lek die voor dit boek zoveel waardering had dat hij, mocht hij voor de keus gesteld worden om slechts twee boeken van Dickens mee te nemen naar een onbewoond eiland, *The Old Curiosity Shop* zeker mee zou nemen. Reden te meer dus om nu wij een special nummer wijden aan dit boek, mijn mening wat nader te onderbouwen. De eerste keer dat ik het boek las had ik het vooral moeilijk met de enorm dik aangezette sentimenten. Er wordt heel wat af gehuild, gezucht en gejammerd. Het geweeklaag is niet van de lucht. Nu was een negentiende-eeuwer wel wat gewend, dus daar moet je bij het lezen van een roman uit de tijd wel rekening mee houden. Ondanks dat is in de volgorde van zijn romans dit boek wel opeens een grote sprong in het aardse tranendal. Toen we dit boek als studieboek vorig jaar kozen besloot ik mij met, de nodige tegenzin, opnieuw over kleine Nell en haar grootvader te buigen. Dit keer zoals meestal bij een tweede lezing begonnen mij andere zaken op te vallen en te ergeren. Niet de beschrijvingen die kenmerkend zijn voor een boek uit die tijd zoals de al eerder genoemde emoties, maar punten waarvan je kunt zeggen Dickens wist ook dat het niet klopte en probeert er aan het einde van het boek desondanks mee weg te komen. Ik bedoel hier de start van het boek waarin Master Humphrey als verteller optreedt. Het verhaal begon zoals we weten als een losse bijdrage in *Master Humphrey's Clock*. Het vervolg komt daarna omdat het slecht gaat met de oplage van dit weekblad. Vervolgens besluit Dickens om na hoofdstuk drie Master Humphrey als verteller op te doeken. Dat mag natuurlijk allemaal, maar waarom dan niet later de structuur van de roman aanpassen en het gebrekkige begin herschrijven? In plaats daarvan komt Dickens met de vreemde oplossing om Master Humphrey helemaal aan het eind van het boek als the Single Gentleman te ontmaskeren. Was hier sprake van het fenomeen dat psychologen bij ons hebben ontdekt, dat wij van nature de neiging hebben om kleine fouten af te dekken met grotere fouten?

Dan de verhaallijn. De wirwar aan gebeurtenissen die na eerste lezing bij mij was blijven hangen veranderde na tweede lezing in een constructie van een aantal verhaallijnen die in elkaar afwisselende golfbewegingen naar voren en naar achteren schuiven. De gebeurtenissen vinden in deze verhalen gelijktijdig plaats, maar zijn op een andere lokatie gesitueerd. In de filmindustrie wordt dit parallel- montage genoemd en mits goed toegepast kan dit voor verhoging van de spanning of een beter inzicht in de rest van het verhaal zorgen. Een voorbeeld dat we vaak zien is een achtervolgingsscène waarbij we afwisselend de achtervolgde en de achtervolger te zien krijgen en waarbij de intervallen steeds korter worden zodat je als kijker begrijpt dat men elkaar steeds meer op de hielen gaat zitten. In dit boek komt deze situatie niet zo vaak voor. Een uitzondering is hoofdstuk zevenentwintig waar Nell tijdens een nachtelijke wandeling bijna tegen Quilp oploopt terwijl ze dacht mijlen van hem verwijderd te zijn.

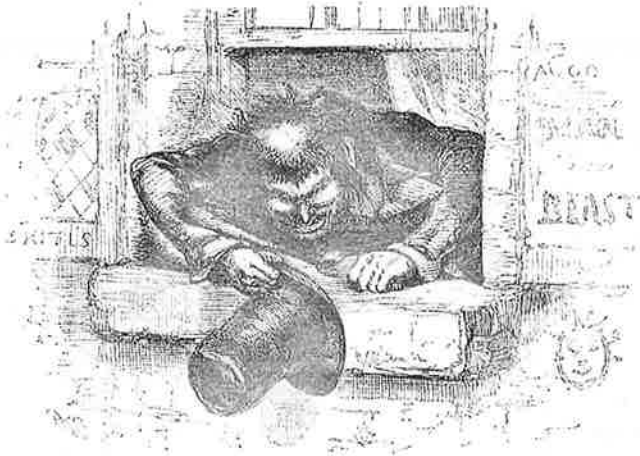
Kijken we naar die verschillende verhaallijnen in dit boek dat heb je als eerste lijn wat ik de kommer-en-kwellijn noem van Nell met haar grootvader. Binnen die lijn worden we als een soort tegenhanger van al die ellende getrakteerd op een bonte stoet van lieden behorende tot de amusementsindustrie voor het gewone volk. Simpel vermaak in een zielige context. Kibbelende poppenspelers op een kerkhof, steltenlopers die er een gewoonte van hebben gemaakt altijd op stelten te lopen, een hondendresseur die zijn honden met eten of liever gezegd met honger traint. Een toppunt van ironie is de eigenaar van de freakshow, die reuzen en dwergen aan het publiek toont. Zijn zorgen slaan vooral op de zwakke broeders in zijn gezelschap, de reuzen. Nee, vrolijk wordt je er niet van en je vraag je af of er überhaupt nog gewone mensen onderweg zijn. De eigenares van een wassenbeeldenspul met haar uitgesproken commerciële inzicht hoe zoveel mogelijk bezoekers naar haar theater te lokken, is nog een van de normale types. Je zou er zelf een tic van krijgen als dit je dagelijkse menselijk contacten en zouden zijn.

Alsof het nog niet genoeg is schuift Dickens ook nog eens de verantwoordelijkheid van een gokverslaafde demente bejaarde in de schoenen van Nell, een meisje van zo'n jaar of veertien vijftien.

Een andere lijn in het verhaal is die van Dick Swiveller en de familie Brass. Hier is sprake van een Dickens zoals we hem kennen uit zijn voorafgaande boeken. Schelmen de naast hun slechte ook hun goede en komische kanten hebben. Het lot van de markiezin is net zoals dat van Nell bepaald geen genoeg, maar wat een veerkracht zit er in dit verhaal. Ondanks alle ellende springt het vuur er af. Natuurlijk legt Dickens af en toe een dwars verband, maar als Nell en haar grootvader in hoofdstuk twaalf uit het zicht waren verdwenen om slechts in hoofdstuk een en zeventig van haar overlijden te horen dan hadden we nog een prachtig verhaal bij de hand. Zouden we die zwaar aangezette contrasten tussen beide lijnen hebben gemist? Er zitten genoeg tegenstellingen in het leven van Kit en zijn Barbara hun beide moeders en de familie Garland. De Brassjes zijn pracht exemplaren van de juridische stand om op af te geven. Dick Swiveller speelt een mooie rol als intermediair tussen de diverse groepen en is afwisselend object en subject bij de diverse gebeurtenissen. Ik moest soms de neiging onderdrukken om, als Nell en haar grootvader weer op de proppen kwamen, door te bladeren tot ze weer waren verdwenen.

Dan heb ik Daniel Quilp voor het laatst bewaard. Wie of beter wat is een Quilp? In plaats van als een personage begon ik hem gaande het verhaal steeds meer als een ding te beschouwen een voorwerp, geen echt levend wezen. Het duurde even voor ik een goede beschrijving voor hem had. Een Quilp is iets tussen leven en dood in, een symbool voor het kwaad. Quilp was als een herinnering uit mijn jeugd, hij was de Dood van Pierlala. Op de meest ongelegen momenten kwam hij ongemerkt te voorschijn. Volstrekt

overbodig in het verhaal, want Jan Klaassen had al genoeg aan zijn kijvende Katrijn, de Boef en de Politieagent. Maar dan kwam daar tot overmaat van ramp altijd weer die ongrijpbare Dood van Pierlala bij. Ik haatte hem/het. Er werd altijd gegild als hij uit een kist te voorschijn kwam. Hij kon niets, behalve groter worden, want zonder armen of benen was er geen enkele reden om bang voor hem te zijn en toch gilde iedereen van angst.

Quilp at the window, door Phiz

Zo ook Quilp; een mismaakte dwerg met een ontzettend grote mond die er het grootste genoegen in scheidt om ieders leven tot een hel te maken. Te beginnen met Nell en haar grootvader, maar ook zijn vrouw, haar moeder en hun buurvrouwen. Dan ook nog de familie Brass, al denk ik dat Sally minder bang voor hem was dan haar slappe broer. Maar is er eigenlijk wel zoveel reden om bang voor hem te zijn? Is het niet veel lawaai en weinig wol. Hoe geloofwaardig is het ding Quilp? De sufferd leent geld uit aan een oude gokverslaafde zonder dat hij het door heeft. Niet alleen maakt hij het leven van ieder in zijn omgeving tot een hel, hij doet dat ook met zijn eigen leven. Zit een hele nacht in het donker sigaren te roken om dan in de ochtend op een bureau in een krot in slaap te vallen terwijl hij thuis bij zijn jonge vrouw in bed kon slapen. Drinkt zijn koffie zo heet dat ook hij, mits hij menselijk is, zijn mond vol blaren moet hebben. Drinkt te veel alcohol zonder dronken te worden, is dus ook nog eens een alcoholist. Heeft een bastaard verwekt bij een juriste waar hij nog zaken mee doet. Dat lijkt me niet erg handig. Is zelfs niet in staat om zijn knechtje recht op te laten lopen. En waarom wil hij ook nog met Nell trouwen? Denkt hij nu heus met zo'n ongezonde levenswijze zijn huidige jonge vrouw te overleven? Hij laat haar, zeer waarschijnlijk tot

haar grote opluchting, alleen thuis wonen, maar zal toch voor haar huishouden hebben moeten betalen. Hoe is het mogelijk dat dit gedrocht nog zoveel invloed op vrouwen heeft of denkt te kunnen hebben. Voor mij is Quilp een nare droom of een sprookjesfiguur die te ver af staat van de andere figuren uit de tweede verhaallijn, juist die lijn waar hij het meeste in voor komt.

Conclusie: Natuurlijk, je kunt het boek ook lezen met allerlei verschillende lagen in gedachte en overall symboliek in te zien. En er zijn ook knap beschreven waarnemingen uit het werkelijke leven in te ontdekken, maar die zijn ook te vinden in de andere boeken van Dickens. Boeken die ook nog de extra dimensies van een echt goed opgebouwd verhaal en knappe persoonsbeschrijvingen in zich hebben. Voor mij is *The Old Curiosity Shop* een rariteitenkabinet waarvan sommige voorwerpen het bekijken of te wel herlezen waard zijn, maar waarvan een groot deel onberoerd zal blijven.

1840: The Old Curiosity Shop¹.

Ton Vroom

Chesterton:

“Criticism does not exist to say about authors the things that they knew themselves. It exists to say the things about them which they did not know themselves.”

Ontstaan Geschiedenis.

Van alle romans van Charles Dickens heeft *Old Curiosity Shop* wel de vreemdste ontstaan geschiedenis. Sinds 1836 had hij tot over zijn oren in het werk gezeten: *Sketches by Boz*, *Pickwick Papers*, *Oliver Twist*, *Nicholas Nickleby*, redactie van *Memoirs of Grimaldi*, hoofd redacteur van *Bentley's Miscellany*. En nog een aantal kleinere projecten zoals bijvoorbeeld: *The Loving Ballad of Lord Bateman* samen met George Cruikshank. Maar ook 'burletta's op operette lijkende toneelstukken in het lichtere genre zoals "the *Village Coquette's*". Of een ander boekje: *Sketches of Young Ladies & Gentlemen* samen met *Quiz* (pseudoniem van Edward Caswell) en *Phiz*. In 1839 liep NN op zijn eind en zocht Dickens naarstig naar nieuwe ideeën, waarvan de literaire uitwerking zijn inkomen moest zekeren. Dus een nieuwe roman, uitgave, tijdschrift of wat dan ook, als het maar geld opbracht. Geld was belangrijk voor hem, misschien als doel maar zeker ook als middel om de armoede van zijn jeugd definitief de rug toe te keren. Zijn inkomsten waren de auteursrechten van zijn pennenvruchten en daarin was de oorzaak gelegen van de strubbelingen met diverse uitgevers.

Eerst met Macrone over de rechten van de *Sketches* en het uitgeven van een roman die 'Gabriël Varden *The Locksmith of London*' zou moeten gaan

heten. Toen met Bentley over het hoofd redacteurschap van Bentley's Miscellany, toen over de rechten van eerdere uitgaven bij Chapman & Hall, toen over de rechten van nog uit te geven werken die Dickens nog moest schrijven. Kortom een roerige periode.

Literair was zijn ster hoog gerezen. Met PP & NN had hij bewezen een groot schrijver van picaresque romans te zijn. Met de Sketches had hij getoond een scherp waarnemer te zijn. Met OT had hij in de ogen van tijdgenoten laten zien dat hij het genre "Newgate Novel" beheerste. Maar hoe hoog zijn ster nu al reeds stond, literaire roem zonder nieuw werk was nog niet goed denkbaar. In juli 1839 schrijft hij aan John Forster (NN moet dan nog afgemaakt worden):

"I should be willing to commence on the thirty-first of March, 1840, a new publication consisting entirely of original matter, of which one number price threepence should be published every week, and of which a certain amount of numbers should form a volume, to be published at regular intervals. The best general idea of the plan of the work might be given by reference to The Tatler, The Spectator, and Goldsmith's Bee; but it would be far more popular both in the subjects of which it treats and its mode of treating them.". Wat betreft de inhoud denkt Dickens aan terugkeer van Mr. Pickwick en Sam Weller, wat Gog & Magog (de reuzen van de Townhall of London) te vertellen hebben, etc..

15 oktober 1839 wordt een voorlopig contract opgesteld en getekend tussen Dickens en Chapman & Hall over de publicatie van een wekelijks te verschijnen periodiek:

"to publish a weekly periodical of one sheet Royal Octavo to sell for three pence a number, each number to contain twelve pages of Original Literary matter and four pages of Title and Advertizements"

"Mr. Dickens to supply the literary matters and to receive for the same Fifty pounds after payment of all expenses of printing, illustrating and advertising...."

"After payment of all the above mentioned charges and the Fifty pounds a number Mr. Dickens to have one half of the profits and Chapman & Hall the other half.

Het bijzondere is niet zozeer het verschijnen van 'n wekelijks blaadje maar wel dat het hierbij ging om een literair tijdschrift met houtsnedes als illustraties.

De vervaardiging van houtsnedes was wat goedkoper dan de toen nog recent uitgevonden staalgravures. Het procédé was wat eenvoudiger en omdat ze een zelfde druktechniek eisten als het zetsel, the letterpress, konden gravures en zetsel in één tekstpagina verwerkt worden, waardoor een directe verbinding tussen tekst en illustratie gerealiseerd was. Tevens hoefde er geen apart papier (duurder) gebruikt te worden en stelde het daardoor geen hogere eisen aan de inbinder. Met het aangaan van het contract, dat in april 1840 in

definitieve vorm werd gegoten staat de publicatie van Master Humphrey's Clock vast.

Het Literair Leven.

Via William Harrison Ainsworth, waar Dickens in 1836 bevriend mee was geraakt, had hij in 1836 kennis gemaakt met Forster. Forster had al gauw de overtuiging dat Dickens een literair fenomeen was. Forster en Dickens lagen elkaar, zeker in die jaren, buitengemeen goed. Dat blijkt uit de vele persoonlijke contacten, gezamenlijke wandel of rij tochten die zij hadden maar ook uit het feit dat Forster al heel snel ook als de literaire en juridische agent van Dickens mocht opereren. De brieven die in deze periode door Dickens aan Forster heeft geschreven geven daar duidelijk blijk van.

Het eerste idee voor MHC, heeft Dickens mogelijk opgedaan in Yorkshire, toen hij daar met Phiz in 1838 rond toerde voor materiaal voor NN. Ze bezochten toen ondermeer plaatsje Barnard Castle, waar een klok stond in de winkel van klokkenmaker Thomas Humphrey die model heeft gestaan voor de klok in MHC.

Via Ainsworth was Dickens ook bekend en bevriend geraakt met een aantal leden van de Fraser kring. De Fraser kring is ontstaan na de publikatie in 1830 van Fraser's Magazine, een literair tijdschrift. Dickens heeft nooit echt tot die kring behoord, hij publiceerde niet in Fraser's Magazine. Zo rond 1840 bouwde hij zijn eigen vrienden kring op. Daar maakten bekende schilders, etsers, schrijvers, toneelspelers deel van uit. Eerst Ainsworth, 10 jaar ouder dan CD en een al gearriveerd schrijver in het bijzonder met de in 1832 gepubliceerde "Newgate Novel": Rookwood. Een Newgate Novel omdat het einde van een schelmachtige roman natuurlijk altijd het schavot met de galg, het Newgate aspect, moest zijn, ter lering en stichting. OT behoorde in de ogen van veel tijdgenoten óók tot dat genre. Jack Shepherd, net als OT voor het eerst gepubliceerd in Bentley's Miscelany, ook een Newgate Novel van Ainsworth, behaalde in 1838/1839 minstens even grote verkoopcijfers als OT. Er waren er meer zoals Charles Lever die met zijn Harry Lorrequer nauwelijks aan populariteit onderdeed. Jack Shepherd is geïllustreerd door Cruickshank, Harry Lorrequer is geïllustreerd door Phiz. Er was op het gebied van romans nogal wat concurrentie.

Er waren ook diverse literaire tijdschriften: Bentley's Miscellany waar na Dickens Ainsworth hoofdredacteur van was geworden. Fraser's Magazine sinds 1830 waar Thackeray in 1839 in publiceerde. Of zoals Penny Magazine uitgegeven door Charles Knight waar leuke, vermakelijke, wederwaardigheden en wetenswaardigheden uit vreemde landen in werden verteld, verlicht met houtsnedes. Quarterly Review waar Forster nieuwe boeken kritisch besprak. Om er maar een aantal te noemen.

Op het gebied van periodieken was er dus op voorhand nogal wat concurrentie. Zijn roem was gevestigd maar in een veld met geweldig veel

concurrentie was het geen eenvoudige zaak die vast te houden: schrijven en publiceren dus. En dan komt op zaterdag 4 april 1840 het eerste nummer uit van Master Humphrey's Clock.

Persoonlijke leven

Hij was op, 2 april 1836 getrouwd met Catherine Hogarth en inmiddels vader van drie kinderen. Zijn schoonzusje, Mary, de jongere zuster van zijn vrouw Catherine was in mei 1837 op dramatische wijze in zijn armen gestorven. Het huis in Doughty Street werd te klein, dus werd er uitgekeken naar een andere, grotere woning. Niet alleen omdat het gezin met het daarbij behorende personeel te groot werd voor het betrekkelijk kleine huis in Doughty Street maar ook omdat er regelmatig vrienden ontvangen werden. Het grote voorbeeld daarvan was Ainsworth met zijn huis Kensal Manor House. Met grote regelmaat kwamen de vrienden van Ainsworth, de Fraserian's daar bij elkaar. Lord Bateman werd ten gehore gebracht en als natafelen werd er rond de tafel bokje gesprongen. Zoals Blanchard Jerrold vertelt hoe na een diner bij zijn vader thuis, Dickens, Forster, Maclise, Macready en natuurlijk Douglas Jerrold zelf zich op de zojuist beschreven wijze rond de tafel bewogen.

Hij werd ontvangen op Gore House en trad daarmee toe tot de kring rondom de beroemde (en bij de vrouwen beruchte) Lady Blessington en Comte D'Orsay. Hij was een geziene gast in Holland House, waar Lady Holland een politieke en literaire kring onderhield. Hij werd te dineren gevraagd door Angela Burdett Coutts waar hij vele jaren een intensieve persoonlijke en zakelijke relatie mee had. Het project ter reclassering van gevallen vrouwen in Shepherd's Bush halverwege de veertiger jaren, is daar de culminatie van. En zo viel het oog op Devonshire Terrace York Gate, een mooi groot huis, met een allure die aan zijn maatschappelijke status tegemoet kwam, met een lease van £600 voor de duur van elf jaar en £160 huur per jaar.

Om er zijn vrienden te ontvangen, familie te huisvesten, boeken te schrijven en last but not least toneelstukken op te voeren. Kortom de geboorte van de Dickens's Circle kreeg een waardig onderkomen. Maar dat zou meer inkomen vergen.

Master Humphrey's Clock.

Op 4 april 1840 komt de eerste aflevering van MHC uit. Het loopt storm, van de eerste editie worden er 70.000 exemplaren verkocht. Maar dan, het publiek wordt gewaar dat het gaat om korte verhalen, oude geschiedenissen waarbij eerdere romanpersonages van Dickens figureren zoals Pickwick en de Weller's. Men is teleurgesteld, men had een nieuwe roman verwacht in het genre PP of NN.

De verkoop daalt dramatisch, de kritiek is niet mals:

“All this nonsense about the giants “ die Dickens introduceert in het eerste nummer van MHC, protested the Monthly Review, “is only to usher in one of the weakest and most unfortunate tales –the vilest attempt at pathos—the veriest abortion in the shape of an endeavour to create interest or afford amusement that ever perpetrated. How Dickens, with his talents and experience, could have suffered such a thing to go forth under the sanction of his name is to us a matter of unfeigned marvel.”

Het opmerkelijke van deze kritiek is gelegen in het feit dat de grote overeenkomst tussen de manier waarop de hoofdpersoon, de verteller, zijn zegje doet, dat wil zeggen hoe Dickens dit weergeeft, en de beschrijving van een soortgelijke situatie uit het Sketch Book: Bracebridge Hall uit 1822, door Washington Irving, de criticaster is ontgaan. Overigens was Dickens een groot bewonderaar van Irving, zie het navolgende citaat uit Christmas Dinner uit het Sketch Book:

“When I returned to the drawing-room, I found the company seated round the fire, listening to the parson, who was deeply ensconced in a high-backed oaken chair, the work of some cunning artificer of yore, which had been brought from the library for his particular accommodation. From this venerable piece of furniture, with which his shadowy figure and dark weazen face so admirably accorded, he was dealing out strange accounts of the popular superstitions and legends of the surrounding country, with which he had become acquainted in the course of his antiquarian researches.”

De bovenstaande illustratie uit MHC, aflevering 7, past er wonderwel bij.

De kritiek vroeg om bijstelling. Daar Dickens zeker in die dagen altijd een aantal weken vooruit zijn copy klaar had, kon hij niet meteen het roer omgooien. De Clock no 4 was uit met daarin het eerste optreden van Nell. De volgende drie nummers van De Clock werden al bewerkt voor publicatie dus Dickens kon pas vanaf nummer 8 gedeeltelijk verder met OCS en met aflevering 10 gaat dan ook alle aandacht naar Nell. Het concept zoals beschreven in het contract met Chapman & Hall werd verlaten en al zijn inspanning werd gericht op uitwerking van het verhaal rond Nell. Daar zij het eerst was opgetreden in The Old Curiosity Shop kreeg dat verhaal een veel grotere status dan aanvankelijk bedacht en de roman The Old Curiosity Shop was geboren.

Een aardig punt van aandacht bij de romans van Dickens is het vast kunnen stellen in welke tijd een en ander zich afspeelt. MHC geeft een duidelijke indicatie, het verhaal speelt zich af in het NU, dat wil natuurlijk zeggen het Engeland van 1840. De clue daarvoor wordt aangetroffen in aflevering 6. daarin komen de Weller's, Tony & Samivel, met de trein aan om met de oude Humphrey, die binnenkort in het verhaal getransformeerd gaat worden tot oud-oom van Nell, om de tafel te gaan zitten en verhalen te vertellen. Pickwick is daar reeds aanwezig en we maken ook nog kennis met Jack

Redburn, kortom tamelijk chaotisch. In ieder geval stelt die trein Dickens in staat de tijd voor zijn contemporaine lezers duidelijk te laten zijn. De avonturen die Nell en haar grootvader zouden gaan beleven spelen zich af in het heden van toen. De scenes waarin de verwoesting van het arcadische Engeland door de voortschrijdende industrialisatie wordt uitgebeeld waren voor zijn lezers direct herkenbaar.

OCS bleef verschijnen in het oorspronkelijke vehikel: MHC. Het verhaal zou daarin eindigen en Barnaby Rudge zou in het zelfde vehikel maar van het begin af als een herkenbaar geheel, als roman verschijnen. De uiteindelijke oplage van MHC met daarin OCS zou rond de 100.000 exemplaren per week gaan bedragen, hetgeen wil zeggen een bruto opbrengst van £1250 per week, voor Dickens en de uitgever samen.

Een aardig punt van aandacht bij de romans van Dickens is het vast kunnen stellen in welke tijd een en ander zich afspeelt. MHC geeft een duidelijke indicatie, het verhaal speelt zich af in het NU, dat wil natuurlijk zeggen het Engeland van 1840. De clue daarvoor wordt aangetroffen in aflevering 6. daarin komen de Weller's, Tony & Samivel, met de trein aan om met de oude Humphrey, die binnenkort in het verhaal getransformeerd gaat worden tot oud-oom van Nell, om de tafel te gaan zitten en verhalen te vertellen. Pickwick is daar reeds aanwezig en we maken ook nog kennis met Jack Redburn, kortom tamelijk chaotisch. In ieder geval stelt die trein Dickens in staat de tijd voor zijn contemporaine lezers duidelijk te laten zijn. De avonturen die Nell en haar grootvader zouden gaan beleven spelen zich af in het heden van toen. De scenes waarin de verwoesting van het arcadische Engeland door de voortschrijdende industrialisatie wordt uitgebeeld waren voor zijn lezers direct herkenbaar.

OCS bleef verschijnen in het oorspronkelijke vehikel: MHC. Het verhaal zou daarin eindigen en Barnaby Rudge zou in het zelfde vehikel maar van het begin af als een herkenbaar geheel, als roman verschijnen. De uiteindelijke oplage van MHC met daarin OCS zou rond de 100.000 exemplaren per week gaan bedragen, hetgeen wil zeggen een bruto opbrengst van £1250 per week, voor Dickens en de uitgever samen.

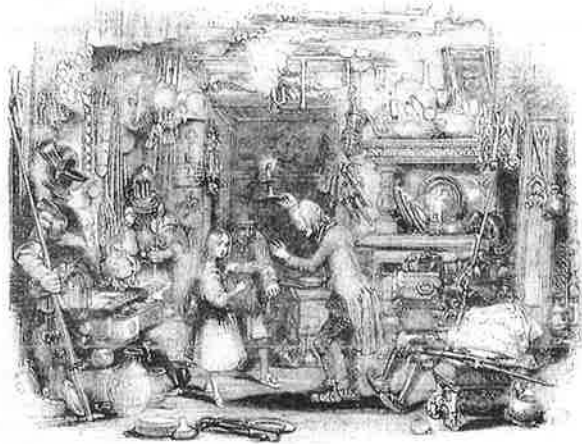
The Old Curiosity Shop.

Een verhaal, verhalen in een verhaal, een roman met veel richtingaanwijzers, de meeste niet helemaal correct.

Het begint in de slaapkamer van the Old Curiosity Shop en het eindigt in een consistorie kamer van een oude pastorie. In beide kamers slaapt Nell maar in de laatste slaapt ze voor eeuwig.

In de tijd daar tussen hebben Nell en haar grootvader een reis door Engeland gemaakt, een doel hadden ze niet, anders dan wegvlugten voor Daniel Quilp. Grootvader is vanwege speel schulden in de macht van Quilp geraakt maar verder is Quilp een eigenaardig, koboldachtig type. Quilp heeft

MASTER HUMPHREY'S CLOCK.

PERSONAL ADVENTURES OF MASTER HUMPHREY.

The Old Curiosity Shop.

LIGHT is generally my time for walking. In the summer I often leave home early in the morning, and roam about fields and lanes all day, or even escape for days or weeks together, but saving in the country I seldom go out until after dark, though, Heaven be thanked, I love its light and feel the cheerfulness it sheds upon the earth, as much as any creature living.

I have fallen insensibly into this habit, both because it favours my infirmity and because it affords me greater opportunity of speculating on the characters and occupations of those who fill the streets. The dress and looks of head men
Eerste pagina van nummer 4 van The Clock door Cattermole

interesse voor Nell, hij ziet haar als zijn volgende eega, zoals Quilp haar in een aan duidelijkheid niets te wensen gesprek, vertelt: "There's no hurry, little Nell, no hurry at all," said Quilp. 'How should you like to be my number two, Nelly?' 'To be what, sir?' "My number two, Nelly; my second; my mrs. Quilp," said the dwarf."

Nell deelt die interesse volstrekt niet. Dus gaan grootvader en Nell op stap, eigenlijk op de vlucht, weg van London, weg van Quilp en wat Nell betreft ook weg van de speeltafel. De tocht leidt langs het ideale Engelse platteland, door vervuilde industrie steden, lopend, met paard en wagen of op een trekschuit. Dickens laat ons de tegenstellingen zien tussen het geïdealiseerde leven op het platteland en de vervreemding van de fabriek, de vervreemding die de industrialisatie met zich mee brengt.

Een bonte stoet van allerlei mede weggebruikers trekt aan ons geestesoo voorbij. Judy & Punch, Het Wassenbeelden spul, de honden dresseerder, beurtschippers met een trekschuit maar ook de armoe, verlatenheid en drankzucht verschijnen ten tonele.

En zigeuners die trachten grootvader te verleiden tot gokspel en diefstal. Aardig is de scene in de herberg At the Jolly Sandboys, waar naast een recept voor pens soep ook een hondentoneeltje wordt opgevoerd dat sprekend lijkt op de scene uit NN waar Squeers in The Saraceens Head zijn nieuwe jongens snel leert eten. De tocht die Nell en grootvader maken is in een aantal opzichten een parafraze op Bunyan's Pilgrim's Progress uit 1678. Het was in zijn tijd beroemd en berucht, Bunyan moest een tijdje zitten omdat zijn visie op het christendom niet overeenkwam met de officiële versie.

Pilgrims Progress staat, evenals Bracebridge Hall van Irving, op de inventaris lijst van de bibliotheek van Devonshire Terrace die Dickens in 1844 liet opstellen.

Ook in de tijd van Dickens was het nog steeds een bestseller. Het beschrijft de tocht door het leven die een christen kan maken om door beproevingen te doorstaan tot hemelse en andere glorie te geraken. Bekend zijn ook de Hogarthiaanse bewerkingen van het thema in de beroemde prenten serie: The Rake's Progress, waarin het harde lot van de teloorgang van een veelbelovende jongeman getekend wordt. En natuurlijk het eervoorgaande boek van Dickens Oliver Twist waarvan de ondertitel: "The Parish Boy's Progress", ook een parafraze op Bunyan is.

Twee citaten uit The Pilgrim's Progress ondersteunen de interiorisatie van Dickens van het werk van Bunyan, de eerste is uit de inleiding:

"Thus I set pen to paper with delight
And quickly lay my thoughts in black and white."

De openings zin van het eigenlijke werk luidt als volgt:

"As I walked through the wilderness of the World, I lighted on a certain place where was a den and laid me down in that place to sleep, as I slept, I dreamed a dream."

In deel 15 van de Clock, OCS hoofdstuk 15 geeft Dickens een aantal directe verwijzing naar The Pilgrim's Progress, niet alleen naar inhoud maar

Nell in slaap door S. Williams

ook naar de structuur. Nell en grootvader worden op bldz 114: “The two pilgrims,..” . Op bldz 116: “There had been an old copy of the Pilgrim’s Progress, with strange plates, upon a shelf at home,..” De illustratie van Nell en grootvader zitten onder een boom langs de weg en zien in de verte de St.Paul is, met de begeleidende tekst volstrekt duidelijk:

“‘Dear grandfather,’ she said, ‘only that this place is prettier and a great deal better than the real one, if that in the book is like it, I feel as if we were both Christians, and laid down on this grass all the cares and troubles we brought with us; never to take them up again.’”

Wellicht dat de keus voor het Noorden mede is in gegeven door Bunyan: Nell en grootvader trekken min of meer langs het geboorte huis van Bunyan.

Na het vertrek uit London stabiliseert het verhaal zich. Dickens heeft zijn draai gevonden, de tocht biedt hem de mogelijkheid situaties, personen en gebeurtenissen op te voeren die op zich incident als kralen aan het snoer zitten van het Grote Verhaal. Het snoer bestaat uit twee verhaal lijnen die zich om elkaar heen wikkelen: de ene, een parafrasering van *The Pilgrims Progress* en de andere is een parafrase op *The Canterbury Tales*. Het meer

verhevene krijgt zijn plaats in de avonturen van Nell: *The Pilgrims Progress*. Het meer aardse, humoristisch uitgebeeld met de avonturen van Kit, Dick Swiveller, Sally Brass & en haar gluiperige broer en natuurlijk Quilp, de nogal seksistisch ingestelde man van Mrs. Betsy Quilp; valt onder de verhaallijn die veel overeenkomsten heeft met *The Canterbury Tales*.

Vermoedelijk dat Dickens pas na de aflevering, no 14, waarin Nell en haar grootvader aan de wandel gaan dit scenario helder voor ogen kreeg.

Overigens gebruikt hij de figuur van een verhaal in een verhaal of meerdere verhaallijnen tegelijkertijd, veelvuldig in zijn romans.

De rollen van de diverse spelers krijgen na aflevering 14 een vast karakter. Zo bijvoorbeeld Dick Swiveller. Aanvankelijk spant hij samen met de broer van Nell om via een huwelijk met haar, over twee drie pak weg vier jaar, deelgenoot te worden van het kapitaal dat ergens op de achtergrond voor haar klaar staat. Maar Dick Swiveller ziet daar van af en via *The Little Marchioness* komt hij tot inkeer. Zijn ziekte beneemt hem bijna het leven en na zijn "wedergeboorte" blijkt hij eigenlijk een hele aardige vent te zijn.

Het fragment op bldz 358 valt te lezen als een directe verwijzing naar *The Canterbury Tales*: "Yes, I was at the chapel. What then? I've read in books that pilgrims were used to go to chapel before they went on journeys, to put up petitions for their safe return. Wise men! Journeys are very perilous- especially outside the coach." Het aardige van deze uitspraak is dat ze komt uit de mond van Quilp. Dickens beschrijft een zinnetje verder dat we Quilp niet moeten geloven, maar toch, Quilp zat iets eerder in het verhaal inderdaad in de kerk, zij het ook om te spionneren.

De tocht gaat Noordwaarts om via het industrie gebied van de Midlands wat Westwaarts af te buigen en te eindigen in Tong. Dit geeft Dickens de mogelijkheden

om de voortschrijdende industrialisatie te zetten naast het schilderachtige maar verdwijnende platteland.

De structuur van OCS vertoont grote overeenkomsten met *The Tales*: een centraal thema; de vlucht tocht van Nell en grootvader; en daaromheen verhalen en gebeurtenissen van een vermakelijk en picaresque karakter. Net als bij de *Tales* is het aankomen van minder belang dan de reis(verhalen). De verschillende plaatsen waar Nell en grootvader langs trekken geven Dickens de mogelijkheid om verhalen te vertellen zoals *Punch & Judy in the Church Yard*: het leven is een poppenspel. Dat thema herhaalt zich in de periode bij Mrs. Jarley's *Waxwork* en in zekere zin ook in het bijwonen door Kit en zijn familie van de vergulde wereld van Astley's toneel. Zo is ook de tocht met de trekschuit en de spanning die de dronken stuurman weten op te roepen bij Nell: wat willen ze haar en haar grootvader aandoen, zo'n verhaal dat zich binnen het raam van de vertelling afspeelt. Zo ook de helleveren van de stookovens waar Nell en grootvader zich aan mogen warmen. Vlammen en helleveren waarin de stoker allerlei beelden en verhalen ziet. De armoede in

de voorsteden van de fabrieken. Gebrek in al zijn wrede manifestaties, in as en duisternis. Verschoppelingen van werkeloze arbeiders, zo arm dat er zelfs geen korst brood meer is voor anderen in nood.

Opvallend in OCS is het thema van de zwakke oudere die steunt op de kracht van de jeugd. Dubbel opmerkelijk doordat de jeugdige een persoon van de zwakke sexe is: een meisje van nog geen veertien waar de oude man, haar grootvader op leunt. Een thema dat in meerdere romans van Dickens een hoofdrol speelt. Curieus in OCS is het feit dat grootvader niet alleen parasiteert op Nell maar haar ook besteelt. Met de buit gaat hij uit gokken om dan vervolgens weer blut te raken. De zigeuners dagen hem uit om hoe dan ook aan geld te komen en grootvader ziet dan geen andere uitweg dan er met de kas van het Wassenbeeldenspul van door te gaan. Nell weet hem daarvan te weerhouden en dan gaan ze weer de grote baan op, op de vlucht voor Quilp & de goklust. De leeftijd van Nell maakt dat er eigenlijk geen natuurlijk, vrolijk einde aan het verhaal kan komen: ze is te jong om te trouwen en dan nog lang & gelukkig, met veel kinderen, te leven. Binnen de grenzen van het verhaal zouden Nell en grootvader nog een jaar of wat zwerwend door Engeland moeten gaan voor de deus-ex-machina van het kapitaal & een echtgenoot zonder smet of blaam het einde van het verhaal zou inluiden.

Een avontuur van Liefde & Dood.

Liefde & Wellust

Er worden verschillende soorten van liefde bedreven in OCS. En bij tijd en wijle viert wellust hoogtij. Zonder uitpuittend te zijn kun je de volgende opsomming maken:

De liefde die Nell koestert voor haar grootvader, omgekeerd is er zeker sprake van grote genegenheid maar aanvankelijk heeft het meer weg dat grootvader vooral een gebruiksrelatie onderhoud met zijn kleindochter.

Als verslaving een fataliserende liefde is dan valt de goklust van grootvader ook onder dit hoofdstuk.

Als meededogen een buitengewone vorm van liefde is dan loopt Nell daar van over: voor haar grootvader, voor haar broer, voor de zwakken en zieken, voor de schurken en ellendelingen die ze onderweg tegenkomt. Haar oordeel over de inheligheid van deze en gene wordt er niet sterk door beïnvloed, vandaar haar soms moedeloze tocht door Engeland.

De blinde liefde voor geld die grootvader doet besluiten om de kas van Jarley's waxwork te stelen, als hij met de zigeuners aan het gokken slaat.

Maar ook blinde liefde voor haar broer die haar graag uithuwelijkt aan de meest biedende; de liefde voor geld die haar broer koestert: Nell als object van een gebruiksrelatie.

De liefde van de Schoolmeester voor zijn kleinzoon, hier is wel degelijk sprake van wederkerigheid.

De liefde die Dick Swiveller zich door de niet zo van broederliefde overlopende broer van Little Nell, Frederick Trent, laat aanpraten voor Little Nell, vanwege een erfenis in de verte. Nell is dan nog geen veertien:

“It didn’t strike *him* (grootvader) ‘returned the other (broer), ‘so we needn’t discuss it. Now look here, Nell is nearly fourteen.’” “Fine girl of her age, but small,’ observed Richard Swiveller parenthetically.”

De afgewezen liefde van Dick Swiveller voor Sophy Wackles, Dick ziet zich zelf op dat moment óók als toekomstige echtgenoot van Nell, enige dubbelheid is hem aanvankelijk niet vreemd. De liefde die Dick, na zijn catharsis en ziekbed, ontwikkelt voor The Marchioness. Een liefde die van aanvang af, eerst eenzijdig, door the Marchioness gekoesterd wordt. In het slot laat Dickens ze dan ook trouwen.

De broederlijke zo men wil zusterlijke liefde tussen Sally Brass en haar broer Sampson Brass, beiden koesteren een grote liefde voor het Recht maar dan vooral het recht dat je tot je eigen voordeel krom kunt buigen.

De geheime liefde waar Sally Brass haar kind, de Marchioness aan over heeft gehouden. Zo geheim dat Dickens dat stuk van het verhaal, op instigatie van Forster, maar niet gepubliceerd heeft. Volgens Forster was het Engelse leespubliek daar niet rijp voor.

Wel mocht het verhaal verteld worden door Mr. Brass aan Dick Swiveller: “...that he believed she was a ‘love-child’, (which means anything but a child of love), and that was all the information Richard Swiveller could obtain.”

In de ‘galley-proofs’ van de tekst die Forster onder ogen kreeg om te corrigeren, dan wel verbeteringen aan te brengen stond over de Marchioness:

“Miss Brass smiled loftily at those fears and folding her arms a little tighter, replied, “ I am her mother. She is my child. There. Now what do you say?”

Aldus een kort citaat uit een pagina lange dialog tussen Sally Brass en haar broer.... Zoals te vinden is in the Clarendon uitgave van OCS.

Maar dan van wie? De Working Notes, de paar pagina’s die daar van bestaan, geven geen uitsluitel. Uit de tekst zelf van het boek zou je kunnen afleiden dat er een relatie heeft bestaan tussen Quilp en Sally Brass. Regelmatig doet Quilp uitspraken over Sally die normaal door haar, ze heeft een tong als een scheermes, scherp gepareerd zouden worden. Echter niet in de richting van Quilp, zijn uitspraken laat ze over haar heen komen. Twee citaten: “ ‘There she is,’ said Quilp, stopping short at the door, and wrinkling up his eyebrows as he looked towards Miss Sally; ‘there is the woman I ought to have married- there is the beautiful Sarah- there is the female who has all the charms of her sex and none of their weakness. Oh Sally, Sally!’”

“ ‘I love her,’ croaked the dwarf.”

En zo zijn er meer plaatsen te noemen waar Quilp onomwonden zijn hartstocht voor Sally ventileert.

De liefde van Kit voor zijn moeder en zijn broertjes. De positieve inborst van Kit is een constante factor die hem aanvankelijk slechts gevangenis oplevert als hij door de Brass's een truukje geleverd wordt met een biljet van £5. In OCS staat een fraai plaatje over de wijze hoe Kit's moeder hem mocht bezoeken. Zijn warm hart doet hem ontgloeien voor Barbara. Barbara is niet zo onthecht dat ze kan begrijpen dat hij,

hoewel hij zegt van haar te houden, toch nog zorgen heeft om Nell. Maar ook Barbara ziet het licht c.q. de liefde voor Kit.

Maar de liefde die zijn moeder voor iemand koesterde. Zij het dat ze daar zelf indirect van zegt dat het maar een 'common law' huwelijk was. Haar kinderen zijn slechts voor de helft gedoopt in een maar half wettig huwelijk. Dit formele gegeven staat haar geenszins in de weg om van haar kinderen te houden: Kit's moeder versus Sally Brass.

De Liefde die Quilp heeft voor vrouwen, zijn eigen vrouw, en nu al reeds voor Little Nell, omdat hij haar op termijn, als ze wat ouder zal zijn en zijn huidige vrouw dood is, de rol van tweede echtgenote ziet vervullen. Quilp heeft geen last van onthechte liefde. Zijn greep op het andere geslacht is fysiek en overheersend: "How should you like to be my number two, Nelly?" "To be what, sir?" "My number two, Nelly; my second; my Mrs Quilp," said the dwarf." In het bijzijn van anderen vraagt hij Nell of ze niet alvast op zijn knie wil komen zitten om haar vervolgens voor te stellen om mee te gaan naar haar bedstede, voor hem goed genoeg als kamertje; dus weer de oude 'truc' van de verwisselde bedstedes.

De wellust waarmee Quilp zich uitlaat richting Nell:

"'Ah!' said the dwarf, smacking his lips, 'what a nice kiss that was-just upon the rosy part. What a capital kiss!'"

De liefde die de vrouw van Quilp, Betsy, voor haar echtgenoot moet koesteren, een liefde die vooral getuigt van onderworpenheid maar ook van een onontkoombare aantrekkingskracht. Hier geeft Dickens een speciale dimensie aan als hij Betsy, in een gesprek met andere vrouwen rond de thee laat zeggen: "...Quilp has such a way with him when he likes that the best-looking woman here couldn't refuse him if I was dead, and she was free, and he choose to make love to her, Come!."

Dood & Verdriet

Een aparte rol is weggelegd voor de dood. Eigenlijk is het einde van de eerste kennismaking met Nell in aflevering 4 van MHC een verwijzing naar een triest einde. De gravure zoals die in opdracht van Dickens door Williams is gemaakt toont ons een slapend meisje.

Maar ze zou evengoed net overleden kunnen zijn gelet op de parafernalia er om heen: een crucifix met corpus; de figuren van engelen naast haar bed en

tegenover de spiegel een gedoofde kaars. En daar ligt ze naast te dromen: “..smiling through her lighth and Sunny dreams.”.

Een serieuze confrontatie met de dood vindt plaats bij de schoolmeester, Nell en grootvader zijn dan reeds aan hun tocht begonnen. De schoolmeester is ook grootvader en heeft geen andere familie meer dan zijn kleinzoon. De jongen, hij heeft geen naam, leidt aan een dodelijke ziekte, met blosjes op de wangen en schitterende ogen die steeds minder gaan zien. Verbeeldt Dickens hier de vliegende tering? De vraag aan Nell die het zieke jongetje haar stelt, zou daar goed op kunnen wijzen: “I m afraid to kiss her, lest I should make her ill. Ask her to shake hands with me.”. Het sterven van het jongetje wordt door Dickens zeer geresereerd, eigenlijk slechts in een paar woorden, maar uiterst beeldend weergegeven.

Maar de tocht gaat verder en Nell wordt zwakker en zwakker: “The child walked with more difficulty than she had led her companion to expect, for the pains that racked her joints were of no common severity, and every exertion increased them.”.

De dood van de kinderen van de arbeider, veroorzaakt door uitsluiten van werk, zoals Nell en haar grootvader die ontmoeten in de armzalige hutten in het industrie stadje. De dood van de jongeman aan de galg vanwege stelen uit wanhoop en onwetendheid.

Tot slot de dood van twee hoofdpersonen: Quilp en Nell.

De eerste kennismaking met de dood van Quilp vindt plaats in een wat hilarische sfeer: Quilp zou dood zijn en zijn weduwe was onderleiding van haar zeer blijde moeder al bezig een overlijdens bericht op te stellen. Als Quilp zijn hoofd om de hoek steekt is dat natuurlijk allemaal van de baan.

Quilp moet natuurlijk ècht dood, als kermis attractie had hij door mogen leven maar vanwege zijn intriges en algemeen slechte levenswandel moet hij bestraft dat wil zeggen: dood. Gewaarschuwd voor naderend onheil, ontknoping van zijn intriges door Sally, vlucht Quilp. Hij probeert langs de achterkant van zijn werf te ontvluchten maar verdrinkt jammerlijk. De Thames speelt hierbij een hoofdrol, zoals wel meer bij Dickens, de Thames: rivier des doods. Dickens heeft er uitdrukkelijk voor gekozen de dode Quilp zodanig met een bakken paal af te beelden waardoor het in onze ogen lijkt of Quilp tot in de dood met een geweldige phallus is opgescheept. Tijdgenoten van Dickens zullen zich daar wellicht geeneens bewust van zijn geweest.

En dan de dood van Nell. Het eigenaardige van de dood van Nell is het feit dat ze weliswaar dood wordt aangetroffen door Kit en haar oudoom alsmede door de lezer maar dat haar sterven niet beschreven wordt. Ze is dood en we worden geconfronteerd met de rouw van haar grootvader, die lijkt te gaan hallucineren, van Kit, van de oude schoolmeester, van de parochie leden bij haar begrafenis en zo meer. Natuurlijk dat Nell zal sterven wordt gaande de tocht en de uiteindelijke aankomst in Tong, steeds duidelijker, ze wordt immers steeds zwakker terwijl de tocht alsmaar verder

gaat: "The child walked with more difficulty than she had led her companion to expect, for the pains that racked her joints were of no common severity, and every exertion increased them."

Daar het verhaal zich in het heden afspeelt kun je vast stellen dat Nell inmiddels op weg is naar haar vijftiende verjaardag. In dat licht kan de opmerking van grootvader goed begrepen worden: "- and laying her head upon his arm, patted her cheek, with his hand, and muttered that she grew stronger every day, and would be a woman, soon." In overdrachtelijke zin: het meisje sterft voordat de vrouw opstaat.

Het einde van Nell wordt aangekondigd in de scene waarin de oude sexton, de doodgraver, haar de put in de crypte laat zien. De put met zijn verhalen uit een ver verleden, nu zonder water dus zonder leven als symbool van haar graf.

De Mythe.

Chesterton: "There is a great difference between Dickens thinking about the tears of his characters and Dickens thinking about the tears of his audience." Daar zou aan toegevoegd kunnen worden: "and the tears of Dickens himself."

Bij het lezen over de dood van Nell zouden hele volksstammen tranen geplengd hebben, zo wil de mythe. Door de schrijvers van de Pilgrim Edition, *The Letters of Charles Dickens*, wordt in het voorwoord van Volume Two, 1969, uitvoerig stil gestaan bij deze mythe. Volgens Madeline House, Graham Storey en Kathleen Tillotson berust het volksverdriet op een fabeltje min of meer in het leven geroepen door Kitton in zijn biografie over Dickens en vervolgens door anderen uitgebreid en overgenomen. Natuurlijk zal hij opnieuw de dood van Mary beleefd hebben toen hij over de dode Nell schreef. Of hij riep die gebeurtenis op om vanuit zijn eigen geheugen die scene op papier te krijgen. Dat het schrijven over de dode Nell hem raakte blijkt uit een brief aan Forster van begin januari 1841: "old wounds bleed afresh when I only think of the way of doing it..". Voor de lezers uit die tijd was Nell wel een hoofdpersoon maar de aandacht geen veeleer uit naar de humoristische scenes en de andere hoofdrol spelers. De uitgeschreven tekst van OCS is helemaal bewaard gebleven die zou nu natuurlijk op eventuele tranen van Dickens himself onderzocht kunnen worden.

Overigens was Dickens in 1839-1840 druk in de weer met van alles en nog wat. Uit de brieven die hij in die tijd schreef blijkt nergens dat hij nu bijzonder 'leed' onder de stervenszieke Nell.

Over de wijze hoe Dickens stond ten opzichte van rouw en de verwerking daarvan kan gelezen worden in een brief die hij in 27 november 1840, schreef aan Maclise:

"My dear Mac, Perhaps you haven't heard that poor Macreadys have suddenly lost little Joan- the night before last, it was—and that little Henry is

almost despaired of, also. It is impossible, I am sure, that any people can more truly sympathize with the affliction of others, than we do for the sorrows of those to whom we are so strongly and ardently attached—and so I know you will say and feel. But I vow to God that if you had seen Forster last night, you would have supposed our Dear Friend was dead himself—in such an amazing display of grief did he indulge, and into such a gloomy gulf was he sunk up to the chin.

I wrote to Macready yesterday, but have not seen him of course. Poor fellow. He is a man of very strong affections, and I fear feels this misfortune keenly. If the second Child die, it will be a heavy blow indeed. We dine at 5 or a quarter before, and I think Forster will take a little sustenance at that time. Will you come in, if you are not going anywhere? Burn this letter, for I generally see my autographs for six months past, lying about your room. Faithfully Always. CD". Ongetwijfeld zijn de gedachten van Dickens uitgegaan naar het dramatisch overlijden van zijn schoonzusje Mary terwijl hij over haar overlijden aan het schrijven was. Aanwijzingen dat Nell geënt zou zijn op Mary, dat de OCS min of meer die relatie die hij met Mary had zou verwoorden, of dat de dood van Nell/Mary ingepland was in de OCS zijn er niet. De correspondentie van Dickens met de vele vrienden die hij toen had en aan het maken was geven daar ook geen enkele aanleiding toe. Hij was bezig met schrijven, zijn gezin en feestvieren met zijn vrienden als er weer eens veel van hem verkocht was, zijn nieuwe huis & zijn uitgevers. Eerlijk gezegd als Dickens de dood van Mary gebruikt heeft als materiaal voor OCS dan ligt de relatie met het sterven van de kleinzoon van de Schoolmeester veel meer voor de hand.

De Illustraties.

Dickens heeft vier illustratoren: Williams, Cattermole, Phiz & Maclise, mee laten werken aan OCS. Phiz kende hij al van samenwerking in PP en NN. De samenwerking tussen hem en Dickens was nog lang niet uitgeput, dus viel ook de keus op hem. Ongeveer 60% van de tekeningen zijn door hem gemaakt. George Catermole was door zijn huwelijk met een achtermichtje van Dickens aan hem geparenteerd geraakt. Daar Catermole ook een goede architectonische tekenaar was viel de keus ook op hem als illustrator. Ongeveer 40% van de illustraties zijn door hem gemaakt, vooral die waar architectonische details belangrijk zijn. Ook de 'Wrapper' is door hem gemaakt. In tegenstelling tot andere omslagen is de omslag van de week-editie wit.

De keuze voor Maclise lag in zoverre voor de hand omdat hij die goed kende en een vaardig illustrator was. Uiteindelijk heeft Maclise slechts één tekening gemaakt: die waar de sexton Nell in de droge put laat kijken.

Met Samuel Williams heeft Dickens een korte relatie gehad wat betreft de illustraties: slechts één voor OCS maar wel een heel karakteristieke: namelijk Nell in haar eerste sluimer.

Interessant zijn de discussies over de wijze hoe Nell afgebeeld diende te worden. Er zijn enkele brieven over dit onderwerp zijn bewaard gebleven.

The old man held one languid arm in his, and had the small hand tight folded to his breast, for warmth. It was the hand she had stretched out to him with her last smile—the hand that had led him on through all their wanderings. Ever and anon he pressed it to his lips; then lugged it to his

Nell in eeuwige slaap door Cattermole

Met Samuel Williams heeft Dickens een korte relatie gehad wat betreft de illustraties: slechts één voor OCS maar wel een heel karakteristieke: namelijk Nell in haar eerste sluimer.

Interessant zijn de discussies over de wijze hoe Nell afgebeeld diende te worden. Er zijn enkele brieven over dit onderwerp zijn bewaard gebleven.

Een brief aan Williams van 31 maart 1840 luidt als volgt:

“The object being to shew the child in the midst of a crowd of uncongenial and ancient things. Mr Dickens scarcely feels the very pretty drawing inclosed, as carrying out his idea: the room being to all appearance an exceedingly comfortable one pair, and the sleeper being in a very enviable

condition. If the composition would admit of a few grim, ugly articles seen through a doorway beyond, for instance, and giving a notion of great gloom outside the little room and surrounding the chamber, it would be much better. The figure on the bed is not sufficiently childish, and would perhaps look better without a cap, with the hair floating over the pillow.”

Williams beschikte over de tekst maar kennelijk had hij die volgens Dickens niet goed genoeg gevolgd. Williams heeft een tekening gemaakt en die ter goedkeuring aan Dickens voorgelegd. Zichtbaar was Dickens het niet eens met het resultaat. Williams heeft een nieuwe, betere versie in de ogen van Dickens gemaakt. Die tekening ging vervolgens naar de houtsnijder die de tekening op het blok zette, in hoogdruk, zodat de tekening tussen het zetsel gevoegd kon worden. Tekst en tekening waren aldus helemaal op elkaar afgestemd. Er staan dus ook geen onderschriften bij de illustraties

De meeste brieven over dit onderwerp, ook wat betreft andere illustratoren en andere boeken, zijn verloren gegaan. In 1860 heeft Dickens een groot vreugdevuur gestookt met ALLE afschriften van brieven door hemzelf geschreven en ALLE brieven die hij ontvangen had. Browne hield er een soortgelijk idee op na dus wat zich tussen Browne en Dickens schriftelijk heeft afgespeeld hebben we geen idee. Gelet op de minutieuze zorgvuldigheid die Dickens in zijn illustraties wilde, zal er veel over en weer gecorrespondeerd zijn.

Conclusie.

OCS begint als iets heel anders, een bonte mengeling van allerlei korte sfeerverhalen dan wat het aan het einde geworden is: een tweevoudige zedenroman met picaresque eigenschappen. En is daarbij dus op veel fronten dubbel. Het ene snoer van de verhaallijn, de parafraze op *The Pilgrims Progress* leidt wel tot mooie en verheven gedachten, zie de dromen van Nell over de

kleine 'scholar' maar dat pad leidt wel tot de dood, zowel van Nell als haar grootvader. Maar ook geeft het kritiek op de verwoestende industrialisatie en het verdwijnende arcadië.

De andere verhaallijn het snoer van avonturen dat gerangschikt kan worden onder de noemer *The Canterbury Tales* eindigt voor enkelen positiever maar ook: het slechte wordt bestraft. De familie Brass eindigt in de gevangenis en Quilp moet het met de dood bekopen. Maar het goede wordt beloond, na de catharsis van Dick Swiveller blijft hij leven en kan samen met de Marchioness gaan genieten van een klein pensioentje, want de hele buit kan hij niet verwerven, eerst was hij iets te schurkerig. Kit ontmoet zijn "weldoener" in de persoon van mr. Garland Maar ook zijn het verhalen in verhalen, scenes die een beeld geven van een veranderend Engeland, het spelen met menselijke gevoelens, spelen in de zin van aan de lezer voorschotelen van situaties die spannend, emotioneel of schokkend zijn.

Nell bij de put door Maclise

Eigenlijk een uitwerking van de eerste opzet zoals die te lezen valt in het contract met Chapman & Hall. Een slot waarin alles weer op z'n pootjes gezet wordt, het goede beloond en het kwade bestraft. Kortom een uitermate aantrekkelijke vingeroefening van de grote Verteller.

1. De illustraties zijn genomen uit de uitgave van september 1840 van Master Humphrey's Clock, de tekstuele verwijzingen, citaten zijn afkomstig uit de Oxford Illustrated Dickens The Old Curiosity Shop van 1973.

Oplossing puzzel uit The Dutch Dickensian 68

279								
124					154			
53		72		82				
212=S		32		41	42			
9	12=L		20	20	22=V			
6	3=C		9=I		11=K	9=I	13+1=N	
4=D	2=B	1=A	8	3=C	E+1=F	7		

Oud-Beijerland, Geachte Lezer,

Ik heb een vraag aan de lezers; Wat is de overeenkomst tussen de Efteling en the Old Curiosity Shop? Eigenlijk zijn er veel. Maar de eerste die mij inviel was die van de Wolf en de 7 Geitjes. Dit antwoord verdient een toelichting. De vulling voor het weekblad Master Humphrey's Clock: essays, verslagen, journalistiek en verzonden verhalen werden door Master Humphrey gevonden in de kast van de oude grootvaders klok. En waar kwamen de 7 geitjes ook al weer vandaan? Tot zover de 7 geitjes, maar de wolf? Mijn verbeelding zag twee koppen naast elkaar: één van de dierenwereld en één van de mensen wereld (beiden van de hondachtigen met van die prettige hoektanden). Ik kreeg daarbij in gedachten de bekende dialoog aan het bed van grootmoeder, waar Roodkapje heel bedeesd en netjes naast zit en de wolf vermomd met grootjes nachtmuts met het antwoord op Roodkapjes bezorgde vraag naar de grote bek met tanden. En eigenlijk dacht ik toen aan nog een andere dialoog ook naast een bed. De erotische praatjes van mr.Quilp wanneer Little Nell in haar kamertje in de Rariteiten winkel wat kleding komt halen en Quilp háár bedje gaat gebruiken als z'n eigen bed, al rokend zijn verdere duivelse kunsten uitbroedend. Even tussen haakjes: heeft Dickens hier met Quilp het enige duidelijk erotische element in al zijn boeken? De veel gehoorde theorie, over de samenhang tussen de verering van het zuivere jonge meisje (schoonzus Mary) en de misschien onvermijdelijke dood van Little Nell, 't heeft wel wat! En kijk: de symboliek van het "sneeuw"witte Sneeuwwitje!

Nolly Bouwes-de Beer.

Noot van de redactie: Neen Quilp is geenszins de enige erotisch aandoende figuur die Dickens geschapen heeft. De Pickwick Papers staan vol van erotische intriges, In Oliver Twist wordt de ongehuwde moeder met een plaquette in de kerk geëerd, in Nicholas Nickleby wordt intensief het pad van de vrijers bewandeld, Dombey & Son waar de gevallen vrouw regelmatig de boventoon voert; de bordeel scene in David Copperfield waar

ook de homo-erotische relatie tussen Steerforth en Daisy uitgebreid aan de orde komt; om er maar een paar te noemen.

De WDL op excursie

Vrijdag dertien november was het dan zover. De voltallige Weerdinger Dickens leeskring had zich om één uur verzameld voor café de Roos. Ditmaal niet om daar de maandelijkse bijeenkomst te houden, maar om op excursie te gaan. Nu we een klein jaar bezig zijn met het lezen van Dickens vonden we het tijd om ook eens buiten Weerdinge op zoek te gaan naar wat er aan Dickensiana te vinden is. Dat bleek bij nadere beschouwing niet eens zover van huis te zijn. In de openbare bibliotheek van Haren (Gr) is namelijk een negentiende eeuwse toonkamer ingericht met een enorme verzameling boeken van en over Dickens; de zogenaamde "Dickens Room". Daar wilden wij als Dickens-lezers natuurlijk het fijne van weten. Een afspraak was snel gemaakt en nu stonden we klaar om met twee auto's af te reizen. In Haren was het even wachten tot het twee uur was., het tijdstip waarop de bibliotheek en ook de Dickens Room opengaat. Wij werden op dat tijdstip ontvangen door dhr Muda die, naar wat tijdens het voorstellen bleek, de zoon was van de man die de Dickens verzameling had aangelegd. Vol enthousiasme stak hij van wal met zijn verhaal over deze kamer en diens inhoud en al gauw waren wij zijn ban. Wat kon die man aanstekelijk vertellen. Eerst maakte hij ons deelgenoot van enkele verhalen over de geschiedenis van zijn familie waarbij oude foto's en zeldzame boekjes van hand tot hand gingen. Toen hij zelfs een kopie van een typisch negentiende eeuwse kamerjas en dito muts met kwast aantrok, die zijn vader ook gedragen had als die zich terug trok in zijn kamer omgeven met Dickens, kende ons enthousiasme geen grenzen meer. Bij het zien van als dat moois flitsten onophoudelijk onze foto toestellen. Het prachtige bureau en de massief eiken boekenkasten werden samen met allerlei Dickens voorwerpen minutieus onderzocht. Alhoewel we eigenlijk nog te kort samen komen om ons al echte Dickensians te mogen noemen herkenden we toch al op enkele afbeeldingen figuren uit de inmiddels gelezen romans. Na afloop beloofde dhr Muda onze leeskring op de verzendlijst voor de jaarlijkse Dickenslezing te zetten zodat we die bijtijds in onze agenda's kunnen noteren. Na dit bezoek hebben we onder het genot van een kop koffie en thee nog wat nagesproken en afgesproken wat we voor de volgende bijeenkomst weer in ons vertrouwde Weerdinge zouden lezen want, zoals we met een kleine aanpassing van een gezegde natuurlijk allemaal vinden: Een dag zonder Dickens is een verloren dag.

Guus de Landtsheer

Van de redactie.

In The Dutch Dickensian worden, ter beoordeling van de redactie, artikelen opgenomen die betrekking hebben op:

Leven en Werken van Charles Dickens

Tijdgenoten die raakvlakken hebben met Charles Dickens.

Onderwerpen die licht doen schijnen op de tijd waarin Charles Dickens leefde.

Boekbesprekingen van oude of nieuwe uitgaven alsmede recensies van uitbeeldingen van werken van Charles Dickens op DVD etc.

Zowel artikelen geschreven in de Nederlandse taal alsmede in het Engels kunnen worden geplaatst.

Het email adres van de redactie is thedutchdickensian@gmail.com

Guus Landsheer: aadel@wxs.nl

Het postadres van de redactie is: Goldhoorn 17, 9684 XP, Finsterwolde.

Van de artikelen.

Artikelen dienen bij voorkeur als een platte tekst of neutraal te worden bestaand, zonder opmaak, te worden aangeleverd. Voetnoten dienen aan het eind van het artikel te worden geplaatst. Suggesties voor bijbehorende illustraties zijn ter beoordeling van de redactie.

Van de verschijning.

The Dutch Dickensian verschijnt vier maal jaarlijks, zoveel mogelijk voorafgaande aan de bijeenkomsten van de leden van de Haarlem Branch.

Van de auteur- en andere rechten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door foto kopieën, of enige andere wijze of manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

